

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia
Seu Baix Penedès

GRAU D'EDUCACIÓ INFANTIL

TREBALL DE FI DE GRAU

**LA DIVERSITAT FAMILIAR EN ELS CONTES
D'EDUCACIÓ INFANTIL**

Laura Marco Pou

Tutora: Iolanda Susín

Data de presentació: 31/05/2021

Resum

L'objectiu d'aquest treball és analitzar la representació de la diversitat familiar en els contes d'Educació Infantil de les escoles d'un municipi de l'Alt Penedès. Per dur-ho terme, es fa una observació detallada dels contes destinats als alumnes d'Educació Infantil amb l'objectiu de respondre algunes preguntes que fan referència a la representació que aquests contes fan de les famílies i al tractament sobre la diversitat familiar: s'hi veu representada alguna unitat familiar?, quin model de família s'hi veu representat?, quins membres formen la unitat familiar?, l'estructura de la família és el tema principal de la història? Les dades aconseguides sobre aquestes observacions es recullen mitjançant una pauta de registre. Amb les dades recopilades es duu a terme una anàlisi quantitativa del contingut, els resultats de la qual s'han interpretat a través d'una anàlisi estadística d'una forma descriptiva. D'entre els resultats obtinguts cal destacar que el model tradicional de família segueix sent el més habitual (79,4%), seguit de les famílies monoparentals (12,2%) mentre que d'altres models de família diferents són deixats de banda. L'estructura familiar no és un tema a què se li dediqui especial importància entre les històries dels contes, ja que només en un 3% dels llibres és el tema principal. La nostra conclusió és que els contes a l'abast dels infants no reflecteixen suficientment la realitat familiar de la situació actual i això no ajuda als alumnes a construir un concepte de família d'acord amb les circumstàncies d'avui en dia. Les possibilitats de millora se centren a dotar les biblioteques dels centres de recursos com ara contes infantils i àlbums il·lustrats que mostrin diferents models familiars i les noves concepcions sobre les relacions de parentiu, per a la qual cosa hem elaborat una guia de contes sobre diversitat familiar.

Resumen

El objetivo de este trabajo es analizar la representación de la diversidad familiar en los cuentos de Educación Infantil de las escuelas de un municipio del Alt Penedès. Para llevarlo a la práctica, se debe realizar una observación detallada de los cuentos destinados a los alumnos de Educación Infantil con el objetivo de responder algunas cuestiones que hacen referencia a la representación que estos cuentos hacen de las familias y al tratamiento sobre la diversidad familiar: ¿se ve representada alguna unidad familiar?, ¿qué modelo de familia se ve representado?, ¿qué miembros forman la unidad familiar?, ¿la estructura de la familia es el tema principal de la historia? Los datos conseguidos sobre estas observaciones son recogidos mediante una pauta de registro. Con los datos recopilados se lleva a cabo un análisis cuantitativo del contenido, los resultados de la cual son interpretados a través de un análisis estadístico de una forma descriptiva. De entre los resultados obtenidos cabe destacar que el modelo tradicional de familia sigue siendo el más habitual (79,4%), seguido de las familias monoparentales (12,2%), mientras que otros modelos de familia diferentes son dejados de lado. La estructura familiar no es un tema al cual se le dedique especial importancia entre las historias de los cuentos, ya que solo en un 3% de los libros es el tema principal. Nuestra conclusión es que los cuentos al alcance de los niños y niñas no reflejan suficientemente la realidad familiar de la situación actual y esto no ayuda a los alumnos a construir un concepto de familia de acuerdo con las circunstancias de hoy en día. Las posibilidades de mejora se centran en dotar las bibliotecas de los centros con recursos como cuentos infantiles y álbumes ilustrados que muestren diferentes modelos familiares y las nuevas concepciones sobre las relaciones de parentesco, para lo cual hemos elaborado una guía de cuentos sobre diversidad familiar.

Abstract

The objective of this study is to analyze the representation of family diversity in the Early Childhood Education tale books of the schools of a municipality in Alt Penedès. A detailed observation of the tale books intended for Early Childhood Education students should be carried out in order to answer some questions that refer to the representation that these books make of families and the treatment of family diversity: is any family unit represented?, which family model is represented?, which members form the family unit?, is the family structure the main theme of the story? The data obtained on these observations is collected through a registration guideline. With the collected data, a quantitative content analysis is carried out, the results of which are interpreted through a statistical analysis in a descriptive way. Among the results obtained, it should be noted that the traditional family model continues to be the most common (79.4%), followed by single-parent families (12.2%), while other different family models are left out. Special importance is not attached to family structure among the tale books, since only in 3% of the books it is the main topic. Our conclusion is that the tale books available to children do not sufficiently reflect the family reality of the current situation and this does not help students to build a concept of family according to today's circumstances. Possibilities for improvement focus on providing the schools' libraries with resources such as children's tale books that show different family models and new conceptions of kinship relationships, for which we have prepared a guide to tale books about family diversity.

Índex

1. Introducció.....	6
2. Marc teòric	8
2.1 Evolució de concepte de família	8
2.1.1 Marc legal i històric.....	10
2.2 La diversitat familiar	11
2.2.1 Alguns models de família.....	11
2.2.2 La situació actual	14
2.3 Educació i diversitat familiar.....	19
2.3.1 Marc legal sobre l'atenció a la diversitat des de la inclusió	19
2.3.2 La diversitat familiar en el context escolar	19
2.3.3 El paper dels contes en l'etapa 3-6.....	22
3. Marc metodològic o d'investigació.....	24
3.1 Supòsit de partida.....	25
3.2 Objectius.....	25
3.3 Disseny metodològic.....	26
3.3.1 Introducció i temporalització.....	27
3.3.2 Mostra	27
3.3.3 Instrument de recollida de dades.....	28
3.4 Resultats	29
PRESÈNCIA DE LA REPRESENTACIÓ FAMILIAR EN ELS CONTES.....	30
TIPUS DE FAMÍLIES REPRESENTADES EN ELS CONTES	31
LES FAMÍLIES MONOPARENTALS: MATERNES O PATERNES?	33
L'ESTRUCTURA DE LA FAMÍLIA COM A TEMA CENTRAL DELS CONTES.....	34
ALTRES RESULTATS	35
3.5 Conclusions.....	35
4. Bibliografia.....	38
Annex 1: Registre de dades	41
Annex 2: Guia de contes per explicar la diversitat familiar a Educació Infantil.....	49

1. Introducció

Tot i que el concepte de família ha canviat al llarg del temps, el model de família tradicional o nuclear, format per un pare, una mare i un o més fills, és encara el percebut com a norma, com al model de referència (Golombok, 2015). Altres models de família, cada vegada més habituals en la societat actual, són encara poc visibles a l'escola i als recursos educatius que aquesta utilitza. Koerner i Hulsebosch (1996, p. 353, citat per López et al, 2008, p. 114) afirmava que "l'escola no pot estar a favor dels nens i nenes i alhora estar al marge de les seves famílies". I és que el sistema educatiu català es basa en el model inclusiu escolar, segons el qual la diversitat s'ha d'entendre com una oportunitat de millora de les pràctiques i l'entorn educatiu (UNESCO, 2005); diversitat de tota mena, inclosa la familiar.

Delors (1996, p. 82) afirma, en un informe de la UNESCO, que la missió de l'educació és "ensenyar de forma simultània la diversitat de l'espècie humana i la consciència de les semblances i de la interdependència entre tots els éssers humans del planeta". La visibilització i el reconeixement de la diversitat facilita la inclusió, el respecte i l'empatia cap a altres realitats diferents, permet que els nens i les nenes percebin la diversitat com al que és normal i no com a una mera excepció.

En la mateixa línia, Delors (1996, p. 83) també citava que:

La descoberta de l'altre passa necessàriament pel coneixement de si mateix i per donar a l'infant i a l'adolescent una visió justa del món. L'educació, tant en l'àmbit familiar com en la comunitat o l'escola, ha de facilitar a l'infant, en primer lloc, que descobreixi qui és. Només així es podrà posar realment al lloc dels altres i comprendre'n les reaccions.

Els recursos educatius que utilitza l'escola, tals com els contes infantils o els àlbums il·lustrats, tenen molta importància en el desenvolupament dels infants, ja que ben triats i ben utilitzats, tenen el poder de fer visibles tant les realitats familiars pròpies de cada infant d'una banda, com les dels seus companys, de l'altra.

En aquesta investigació hem volgut analitzar en quin estat es troben els contes pel que fa a aquesta representació dels diferents tipus de família. Pretén, per tant, avaluar la

situació de la bibliografia a l'abast dels nens i nenes per tal detectar-ne els punts forts o febles sobre les quals poder elaborar propostes de millora.

Per triar el tema d'investigació ens vam inspirar, salvant les distàncies, en un estudi de Miralles Martínez et al (2008) en què s'analitza el concepte de família en les imatges dels llibres de text destinats a alumnes d'Educació Infantil. Tot i que aquest estudi va molt més enllà de la diversitat familiar i també analitza altres qüestions com ara els estereotips de gènere, el sexisme, les activitats que realitzen les famílies o el grup social que representen, la idea de fer una anàlisi del contingut de les imatges dels contes per determinar el tractament que es fa sobre la diversitat familiar va sorgir d'aquí.

Aquest treball s'estructura en dos apartats principals. El primer és un marc teòric amb el qual s'intenta oferir una fotografia global sobre el tractament de la diversitat familiar en la societat i el paper que juguen tant l'escola inclusiva com els contes infantils a perpetuar o canviar aquesta situació. Per arribar a aquesta imatge general, es tractaran temes com ara els canvis que ha sofert el concepte de família al llarg del temps; alguns dels models familiars que es donen ara més freqüentment; la situació actual quant a la diversitat familiar, amb algunes estadístiques; el paper de l'educació inclusiva en relació amb la diversitat, i el rol que juguen els contes a l'hora de donar visibilitat i normalitzar tots els models de família entre els infants d'edats primerenques.

En el segon apartat del treball s'aborda el marc metodològic o d'investigació. En aquest espai és on es plantegen tant els supòsits de partida com els objectius que es pretenen assolir amb la investigació. També consta d'un subapartat per al disseny de la investigació on es defineix amb més detall com es durà a terme l'estudi, quina mostra s'avaluarà i quins instruments es faran servir per a la recollida de dades. En aquest apartat és on consten els resultats que s'han obtingut i les conclusions a les quals s'han arribat.

Per acabar, trobem les referències bibliogràfiques consultades en l'elaboració d'aquest projecte i un parell d'annexos; d'una banda la pauta de registre que s'ha fet servir per a fer les observacions dels contes i, de l'altra, una "Guia de contes per explicar la diversitat familiar a Educació Infantil", d'elaboració pròpia, que vol ser una proposta per a enriquir les biblioteques escolars de materials que representin més models que el tradicional de família nuclear format per la mare, el pare i els fills.

2. Marc teòric

2.1 Evolució de concepte de família

L'origen de la família conjugal té lloc en totes les cultures per donar protecció a la mare i el fill, és heterosexual i té una finalitat merament reproductiva (Valdivia, 2008). Aquest model nuclear basat en la mare, el pare i l'infant és el més estès i es troba en la pràctica totalitat dels països.

Tot i aquest origen en comú, el concepte de família implica aspectes biològics, socials i jurídics, i varia d'una cultura a una altra (Valdivia, 2008). Alguns models de família africans o asiàtics, per exemple, engloben models multinuclears com ara la poligàmia, o bé inclouen en el concepte de família tots els membres d'un clan o d'una tribu. No obstant això, les famílies poligàmiques o tribals no són reconegudes per les legislacions occidentals.

Fins a principis del segle XX, la major part dels matrimonis eren concertats pels pares. A l'home se li atribuïa la funció de manar, de fer de marit i de pare, de protegir la família, però la seva llibertat sexual no era mal vista. En canvi, la dona tenia la funció de servir, obeir, tenir cura de la casa i de les persones (Valdivia, 2008).

Durant els anys cinquanta, d'acord amb Levi-Strauss (1949) (citada per Valdivia, 2008), a la definició de família se li atribuïen tres característiques fonamentals:

1. El seu origen en el matrimoni.
2. La composició: el marit, la muller i els fills i filles nascuts en el matrimoni, tot i que podia incloure d'altres ascendents i col·laterals.
3. I uns vincles: legals, drets i obligacions de tipus econòmic i religiós. Drets i prohibicions sexuals, i vincles emocionals: amor, afecte, respecte, etc.

Les famílies que no es corresponien amb la família nuclear amb estructura de pare, mare i fills i fills biològics eren sovint categoritzades com a "desestructurades" o "amb mancances" o, simplement, com a "no famílies" (Sanz Abad et al, 2013). Aquesta restrictiva definició proposada per Levi-Strauss, resulta actualment obsoleta i insuficient

per abraçar tots els canvis sociològics produïts durant les últimes dècades a l'Espanya, ja que està encasellada en la visió més tradicional de família.

El model patriarcal de família va entrar en crisi a Espanya en el moment de la transició democràtica, quan es van incorporar a l'àmbit familiar principis com la llibertat, l'autonomia personal o la democràcia, es van qüestionar les relacions de gènere de l'època i es va produir la revolució sexual (Alberdi, 1999, citat per Pichardo Galán, 2009). Amb l'arribada de la democràcia a Espanya es van produir també d'una sèrie de canvis socials (feminisme, anticonceptius, reproducció assistida...) i legislatius (matrimoni civil, divorci, adopcions...), que van modificar el model hegemònic de família de forma dràstica (Sanz Abad et al, 2013). S'ha passat d'una família model a diferents models de família.

Tanmateix, es fa difícil arribar a un consens actual sobre la definició del concepte "família" a causa de l'enorme complexitat d'aquesta institució en la societat occidental. Les definicions com les de l'IEC (l'Institut d'Estudis Catalans, 2021): "Conjunt de persones que viuen en una casa", "Conjunt de persones unides per estret parentiu, especialment el pare, la mare i els fills" o "Conjunt de totes les persones passades i presents descendents d'un progenitor comú" són descripcions que no recullen la gran varietat de models existents. Són insuficients ja que no representen, per posar alguns exemples, les famílies que no conviuen juntes (per motius laborals, per ingrés a la presó, infants que viuen en acolliment residencial...), les famílies que no comparteixen un parentiu (famílies d'acollida) o bé perquè no contempen els llaços que s'estableixen entre un adult i els fills de la nova parella (famílies reconstituïdes o enllaçades).

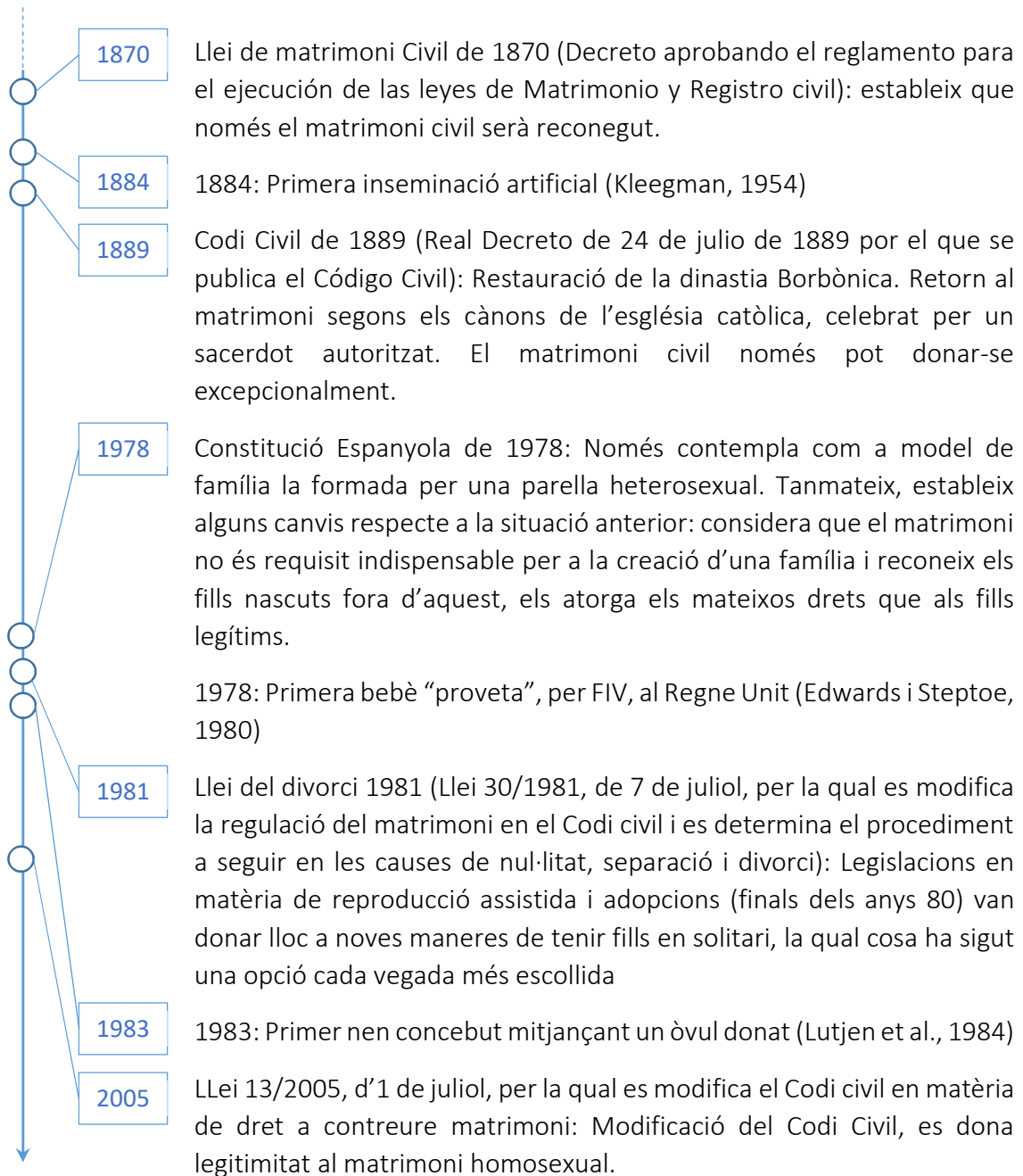
Davant aquesta necessitat d'ampliar el concepte de família per incloure altres models existents, altres definicions del concepte han anat sorgir, com ara l'elaborada per Palacios y Rodrigo (1988, p. 33, citada per Aguado Iribarren, 2010, p. 3).

La unió de persones que comparteixen un projecte vital d'existència en comú, que es vol durador, en el qual es generen forts sentiments de pertinença a tal grup, existeix un compromís personal entre els seus membres i s'estableixen intenses relacions d'intimitat, reciprocitat i dependència.

Aquesta definició sembla més apropiada, ja que contempla més realitats sociofamiliars sense etiquetar i, per tant, s'ajusta més amb la realitat del moment actual.

2.1.1 Marc legal i històric

Els canvis legislatius i històrics que s'ha produït al llarg dels anys han influït profundament en la manera com s'han constituït les famílies al llarg dels anys. A continuació en citem alguns dels més rellevants per al tema que ens ocupa:

2.2 La diversitat familiar

2.2.1 Alguns models de família

Des de 1970, s'estan produint canvis en l'estructura de les famílies (Golombok, 2015). Són molts els factors segons els quals es poden classificar els diferents models familiars, de manera que una mateixa família pot encabir-se en diferents classificacions, segons el criteri que es tingui en compte per fer-ho. Així doncs, una família formada per dos pares i un fill adoptat poden classificar-se com a famílies homoparentals, però també estan inclosos dins de les famílies adoptives, biparentals, amb fills, etc.

A continuació, esmentem alguns dels factors que hem trobat més freqüentment en la bibliografia per a la classificació de les famílies:

- Segons el nombre de fills:
  - o Sense fills
  - o Amb fills
- Segons el nombre de progenitors:
  - o Un: Monoparental
  - o Dos: Biparental
  - o Més de dos?
- Segons el gènere dels progenitors:
  - o Igual: Homoparental
  - o Diferent: Heteroparental
- Segons la formació:
  - o Adoptiva
  - o Acollidora
  - o Reconstituïda o enllaçada
  - o Reproducció assistida
    - Donació d'òvuls
    - Donació d'espermatozous

- Gestació subrogada
- Segons el tipus de parentesc:
  - Genètic
    - Primer grau
    - Avis, tiets...
  - No genètic:
    - Famílies d'acollida
    - Adopcions
  - Genètic parcial
    - Reconstituïdes o enllaçades
    - Donació d'òvuls
    - Donació d'espermatozous
- Segons les circumstàncies de l'entorn:
  - Famílies migrants, refugiades, menors no acompanyats...
  - Famílies extenses per pèrdua d'habitatge o condicions econòmiques adverses, avis que fan de pares
- Segons la convivència:
  - Conjunta
  - Separada (infants que viuen en acolliment residencial, amb pares a la presó, menors no acompanyats, pares que passen temporades en un altre país per feina...)

Tot i la gran complexitat dels factors que influeixen en la classificació dels tipus de famílies, descriurem les característiques principals d'alguns dels models que es troben més freqüentment en la nostra societat., encara que com ja hem dit anteriorment, aquests models no són excloents els uns dels altres i no són els únics que hi ha.

Les famílies tradicionals: També es poden trobar com a famílies convencionals o nuclears. Són basades en el parentiu. Al principi del segle XXI, eren la unitat familiar ideal, formades per una parella heterosexual amb un matrimoni estable i amb els fills concebuts de manera natural (Golombok, 2000), tot i que de vegades pot incloure altres membres com ara avis o tiets solters (Valdivia, 2008).

Les famílies monoparentals: Les famílies monoparentals, amb un sol progenitor, es poden formar de diverses maneres. La majoria són el resultat del divorci o la separació dels pares; d'altres, han perdut el pare o la mare per causa de mort i en d'altres, des del principi només hi ha hagut el pare o la mare (Golombok, 2000). La monoparentalitat pot donar-se des de l'inici, per elecció, o per modificació de l'estructura familiar després d'una ruptura de la parella o la mort d'un dels progenitors.

Famílies homoparentals: Són les formades per dos pares o dues mares, dues persones del mateix gènere. Senyala (Sanz Abad et al, 2013) que les persones homosexuals o bisexuals han tingut fills i filles al llarg de la història, ja que l'orientació sexual no produeix esterilitat per si mateixa. Actualment, els homes i les dones gays, lesbianes o bisexuals, poden accedir a la maternitat/paternitat de diverses maneres: alguns tenen fills de relacions heterosexuales anteriors; d'altres, per adopció, mitjançant tècniques de reproducció assistida o gestació subrogada.

Famílies adoptives: Són famílies en les quals almenys un dels fills, no té relació biològica amb ambdós progenitors. Difereixen amb les famílies tradicionals en el vincle consanguini, però l'estructura pot ser la mateixa (pare, mare i fills) o diferent (monoparental, homoparental...) (Palacios, 2010).

Famílies reconstituïdes: En aquest tipus de famílies, els infants són criats amb un pare o una mare amb el qual no tenen cap vincle genètic. Tanmateix, a diferència de les nenes i nenes adoptats o dels nascuts per donació d'òvuls o espermatozous, aquests nens i nenes passen els primers anys de vida amb els seus pares genètics.

Famílies d'acollida: Són famílies que ofereixen la seva llar a infants o adolescents que, per raons diverses, han hagut de ser separats de la seva família d'origen i estan a càrrec de l'Administració (Generalitat de Catalunya, 2020). L'acolliment és una mesura temporal per oferir als infants en situació de desemparament el millor entorn possible fins que la seva família d'origen resolgui els problemes que li impedeixen d'ocupar-se'n. Mentre dura aquesta situació, les famílies d'acollida tenen la Guarda de l'infant, però no en són els seus tutors legals.

La societat i les cultures estan en constant canvi i les famílies canvien amb aquest dinamisme. Nous i diferents models familiars als exposats emergeixen i emergiran gràcies, també, als avenços de la ciència i les tècniques de FIV.

Hi ha famílies de totes les formes i colors. Tal com afirma Golombok (2015), el nombre de progenitors, el gènere dels progenitors, el vincle genètic o gestacional que els fills estableixen amb ells o si han estat concebuts de forma natural o mitjançant reproducció assistida, importen menys per als infants que la qualitat de les relacions familiars, el suport que tenen de la comunitat i les actituds de la societat en què vivim.

2.2.2 La situació actual

Els canvis econòmics, legals i socials que s'han produït a l'estat espanyol durant els últims anys, han incidit significativament en la manera en què es configura la família actualment i en l'augment de models familiars que coexisteixen.

L'Institut de Política familiar (2019) recull dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) i el Ministeri de Sanitat, Assumptes Socials i Igualtat sobre la situació demogràfica actual, la qual influencia en predominança dels diversos models familiars vigents.

Alguns dels punts que recull aquest informe en la seva versió més recent publicada pel que fa a la natalitat són:

- a) Actualment es produeixen un 40% menys de naixements que fa cinquanta anys, tot i la injecció de natalitat de les mares estrangeres.
- b) L'índex de fecunditat (1,31) fa més de 35 anys que es troba per sota del nivell de reemplaçament generacional (2,1).
- c) Les dones espanyoles, juntament amb les irlandeses, són les que més tard tenen els fills (dins la UE), als 32 anys, 4 més que el 1980.

Respecte a la nupcialitat:

- d) Cada vegada es produeixen menys matrimonis: des de 1975, s'han reduït un 35%.
- e) En canvi, el nombre de parelles de fet s'ha triplicat des de 2001.
- f) Cada vegada més parelles no tenen fills: 4 de cada 10 parelles no tenen fills.
- g) Els matrimonis tenen més fills que les parelles de fet.

- h) El nombre de famílies nombroses s'ha triplicat en 20 anys.
- i) Els matrimonis internacionals s'han consolidat.
- j) Cada vegada hi ha més famílies monoparentals. La majoria (9 de cada 10) són mares amb fills.
- k) Els espanyols es casen cada vegada més tard: als 36,4 anys de mitjana.
- l) 3 de cada 4 matrimonis es fan pel civil.
- m) Gairebé la meitat dels naixements són extramatrimonials.

Pel que fa a les ruptures:

- n) Les ruptures matrimonials estan augmentant, tot i el descens del nombre de matrimonis.
- o) El nombre de divorcis s'ha duplicat en 13 anys. En un 85% hi ha fills menors pel mig.
- p) Un de cada 3 matrimonis es divorcia abans dels 10 anys de casats.
- q) La població separada/divorciada ha augmentat un 122% des de l'entrada en vigor de la coneguda com a Llei del divorci exprés (Llei 15/2005, de 8 de juliol, per la qual es modifiquen el Codi civil i la Llei d'enjudiciament civil en matèria de separació i divorci), el 2005
- r) Es produeixen 6 ruptures per cada 10 matrimonis nous

A tot això s'ha d'afegir que les prestacions socials de protecció social a la família que ofereix l'estat són insuficients per conciliar la vida laboral i la familiar (Institut de Política Familiar, 2019) i que les prestacions directes són molt reduïdes, amb grans restriccions i congelades des de fa anys. Tots aquests elements configuren una nova realitat familiar.

Segons la Encuesta Continua de Hogares (ECH) realitzada pel Instituto Nacional de Estadística (INE) l'any 2019, el nombre de llars de l'estat espanyol augmenta any rere any, però per contra, el nombre de membres que les formen també és cada vegada més petit. Les llars són cada vegada més unipersonals (25,7%).

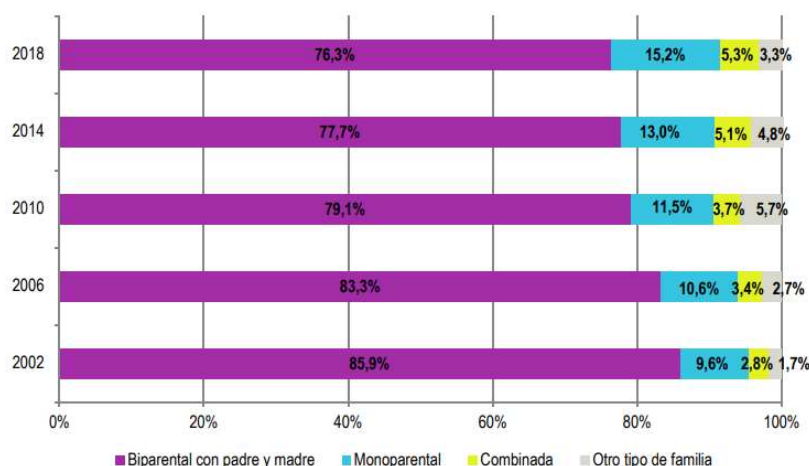
Les dades de l'enquesta mostren que el tipus de llar més freqüent durant l'any 2019 any va ser el format per parelles, amb fills o sense, els quals representaven un 54,5% del total.

Evolución de los tipos de hogar más frecuentes.

	2019	%	2018	%	Variación absoluta	Variación relativa
Total	18.625.700	100,0	18.535.900	100,0	89.800	0,5
Hogar unipersonal	4.793.700	25,7	4.732.400	25,5	61.300	1,3
Pareja sin hijos que convivan en el hogar	3.937.200	21,1	3.913.900	21,1	23.300	0,6
Pareja con hijos que convivan en el hogar	6.219.000	33,4	6.298.200	34,0	-79.200	-1,3
- Con 1 hijo	2.916.800	15,7	2.941.300	15,9	-24.500	-0,8
- Con 2 hijos	2.751.800	14,8	2.780.800	15,0	-29.000	-1,0
- Con 3 o más hijos	550.400	3,0	576.100	3,1	-25.700	-4,5
Hogar monoparental (un adulto con hijos)	1.887.500	10,1	1.878.500	10,1	9.000	0,5
Hogar de un núcleo familiar con otras personas	806.400	4,3	806.200	4,3	200	0,0
Hogar con más de un núcleo familiar	423.600	2,3	368.000	2,0	55.600	15,1
Personas que no forman ningún núcleo familiar	558.200	3,0	538.700	2,9	19.500	3,6

Taula 1. FONT Instituto Nacional de Estadística, 2021

Segons l'estudi HBSC (Health Behaviour in School-aged Children) (Moreno et al., 2020), la *família tradicional*, biparental amb mare i pare, era l'estructura familiar més freqüent (76,8%) entre els adolescents que vivien a Espanya l'any 2018. La tendència, però, és que aquest percentatge ve disminuint amb els anys.

Gràfic 1. FONT: Moreno et al., 2020

En el mateix gràfic es pot observar que les *famílies monoparentals* representen el 15,2% de les estructures familiars en què vivien els adolescents l'any 2018 (Moreno et al, 2020), un percentatge que ha anat augmentant en els últims anys.

D'altra banda, les dades de l'enquesta ECH (Instituto Nacional de Estadística, 2019) mostren que les llars monoparentals són integrades majoritàriament per la mare amb fills (81,1%), enfront de les formades pel pare amb fills, que només representen el 18,9%. En un 40,5% de les llars de mare amb fills la dona era vídua, en un 38,8% separada o divorciada, en un 14,4% soltera i en un 6,4% casada.

Les llars monoparentals van augmentar un 0,5% l'any 2019 respecte de l'any anterior. Les llars de mare amb fills van disminuir un 0,5%, mentre que la de pare amb fills va créixer un 4,9% (Institut de Política Familiar, 2019).

Tanmateix, cal tenir en compte que la monoparentalitat és, de vegades, una fase transitòria en el curs de vida que conclou amb l'entrada en una nova relació conjugal, ja sigui un matrimoni o sigui una parella de fet (Castro i Seiz, 2014).

El mateix estudi HBSC del 2018 indica que les *famílies reconstituïdes* (que en el gràfic apareixen com a *combinades*), formades per una parella amb fills no comuns, representen el 5,3% del total de les estructures familiars dels adolescents (Moreno et al, 2020). Tal com passa amb les famílies monoparentals, el percentatge d'adolescents vivint en aquesta situació s'ha anat fent cada vegada més gran en els últims anys.

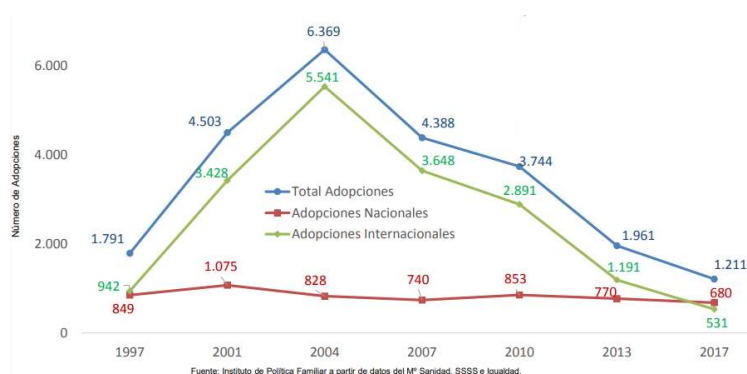
Hi ha estudis que diuen que les mares monoparentals joves, les mares amb menys fills i les mares amb una nacionalitat estrangera tenen una propensió més alta a formar una família reconstituïda (Gumà, 2013).

Per últim, segons el mateix estudi HBSC (Moreno et al, 2020), el percentatge total d'adolescents que viuen en famílies homoparentals, amb els avis, en famílies d'acollida, en centres de menors o en altres tipus de família és del 3,3%. Són així, els tipus d'estructures familiars menys freqüents en les que es troben els adolescents, tot i que aquests altres tipus de família cada vegada es donen més habitualment.

Pel que fa a les *famílies homoparentals*, segons les microdades del Cens de Població de 2011 (Instituto Nacional de Estadística, 2021), últim cens disponible, un 44% de les

parelles del mateix sexe que conviuen juntes estan casades, envers el 66% restant que són parella de fet. El cens també indica que un 21,6% de les parelles formades per dues dones i un 7,3% de les parelles formades per dos homes conviuen amb fills, tot i que és possible que en molts d'aquests casos es tracti de fills de relacions anteriors.

El panorama de les *famílies adoptives* també ha evolucionat. Cada vegada hi ha menys adopcions: el 2017 se'n produïen un 80% menys que l'any 2004 (Instituto de Política Familiar, 2019). Mentre que les adopcions nacionals es mantenen pràcticament estables, les internacionals han anat disminuint en els últims anys fins al punt que actualment les adopcions nacionals superen ja les internacionals.

Gràfic 2. FONT Instituto de Política Familiar, 2019

Per acabar, les dades sobre els *acolliments familiars* indiquen que, a 31 de desembre de 2019, constaven un total de 19.320 menors acollits a Espanya, distribuïts en les modalitats temporal (4.422 infants), d'urgència (555), permanent (12.859) i delegació de guarda per a l'adopció (1.484) (Ministerio de Derechos Sociales y Agenda 2030, 2020). El total d'infants acollits representa una taxa de 232,1/100.000 persones menors de 18 anys.

L'estructura i les dinàmiques de les relacions familiars s'han transformat considerablement des del segle anterior: les famílies ara són més versàtils, més canviants, més plurals, i més complexes que la família nuclear tradicional que predominava fa uns anys. I tot fa indicar que aquesta diversificació no s'atura.

2.3 Educació i diversitat familiar

2.3.1 Marc legal sobre l'atenció a la diversitat des de la inclusió

La inclusió escolar i la cohesió social són dos dels principis generals que inspiren el sistema educatiu de Catalunya (Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació), que es basen en el fet que l'educació inclusiva és un pilar fonamental per promoure la inclusió social de totes les persones en tots els àmbits de la vida, des de la infància fins a la vellesa.

La Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, diu que un dels objectius de la mateixa llei és que les escoles promoguin la inclusió dels alumnes, tot i que no desenvolupa aquest principi per si mateixa. Per aquest motiu, es va aprovar, l'any 2017, el Decret 150/2017 de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, que té per objecte garantir que tots els centres educatius sostinguts amb fons públics dins l'àmbit de l'ensenyament no universitari siguin inclusius.

L'article 56 de la LEC (Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació), estableix que durant l'Educació Infantil s'ha d'assegurar la detecció precoç de les necessitats educatives específiques i de les manifestacions evolutives que puguin indicar un risc pels alumnes.

El mateix article 56 també diu que els alumnes han de rebre una atenció ajustada a les seves característiques singulars.

D'acord amb tots aquests plantejaments legals, queda clar que l'escola s'ha d'adaptar a les necessitats dels infants i les seves famílies, siguin quines siguin les seves característiques, ja que l'educació inclusiva és un dret de tots els alumnes (IBE-UNESCO, 2016).

2.3.2 La diversitat familiar en el context escolar

D'acord amb el model inclusiu escolar, la diversitat s'ha d'entendre com una oportunitat de millora de les pràctiques i l'entorn educatiu (UNESCO, 2005).

Segons Ainscow (2003), la inclusió es caracteritza per quatre elements recurrents:

1. La inclusió és un procés.

2. La inclusió s'interessa per la identificació i l'eliminació de barreres.
3. La inclusió és assistència, participació i rendiment de tots els alumnes.
4. La inclusió posa particular èmfasi en aquell alumnat amb major risc de marginació, exclusió o amb risc de no assolir un rendiment òptim.

Tot i l'augment de nous models de família, la família nuclear tradicional se segueix considerant el model de referència, el millor entorn en què es poden criar els infants. Es dona per suposat que com més es desviï una família de la norma de família tradicional, formada per una parella de progenitors heterosexuales, més grans són els riscos per al benestar psicològic dels infants (Golombok, 2015).

Tal com indica el punt 2, la inclusió se centra a analitzar les creences, les normatives, les dinàmiques i les pràctiques de centre per identificar quines són les dificultats que alguns alumnes experimenten per créixer i aprendre. Malauradament, existeixen encara molts mites al voltant de les famílies no tradicionals que podrien fer augmentar el risc de marginació o exclusió de l'alumnat d'aquestes característiques. La creença que els fills de pares gays i lesbianes seran gays i lesbianes, que els fills de mares soles no poden ser adults equilibrats o que els fills de pares adoptius tenen problemes d'identitat, en serien alguns exemples, encara que s'hagi demostrat sòlidament que l'estructura familiar en ella mateixa no és un factor determinant per a l'equilibri psicològic dels fills (Golombok, 2015). L'escola inclusiva té la missió de posar èmfasi en aquests alumnes per tal d'evitar que aquests prejudicis els impedeixin aprendre i desenvolupar-se plenament.

Tanmateix, l'actitud de l'escola infantil espanyola ha sigut, tradicionalment, obviar la diversitat familiar i mantenir els prejudicis respecte a aquesta (López et al, 2008). De fet, hi ha estudis que assenyalen que, almenys una part del professorat, espera pitjors resultats acadèmics, ajustament personal o social dels alumnes que creixen en llars no convencionals (López et al, 2008).

L'escola ha de trencar amb aquest passat i deixar d'obviar i rebutjar la diversitat familiar, ja que aquesta és una realitat innegable i no se li pot donar l'esquena. L'escola té la responsabilitat de fer el que sigui necessari per reconèixer-la, incloure-la i també de fer-la visible.

Mitjançant el reconeixement i la visibilització de la diversitat s'aconsegueix facilitar la inclusió, el respecte i l'empatia cap a altres realitats diferents. Permet que els infants percebin la diversitat, no com a l'excepció, sinó com al que és normal. Koerner i Hulsebosch (1996, citat per López et al, 2008) proposa que l'escola ha de ser "mirall i finestra" de la diversitat familiar: mirall, en tant que tots els infants s'hi puguin veure reflectits i reconèixer les seves pròpies experiències familiars, element indispensable en la formació de la seva identitat; finestra en tant que ha de mostrar de les experiències familiars d'altres persones, la qual cosa obre la mirada al món i fomenta actituds de tolerància i respecte.

Per tal d'incloure la diversitat familiar a les escoles, López et al (2008) proposen revisar els centres i realitzar algunes adaptacions que consideren imprescindibles:

- *Revisar la decoració dels centres educatius.* Fer que s'hi vegin representats diferents models de família.
- *Conèixer i tenir en compte la realitat familiar del centre* fent servir protocols oberts i llenguatge inclusiu (per exemple, dir "famílies" en comptes de "pares i mares").
- *El professorat ha de revisar les seves idees de partida respecte a la diversitat familiar.* Promoure una formació inicial i permanent per eliminar els prejudicis dels mestres.
- *Revisar el tractament educatiu de determinats continguts relacionats amb la família,* ja que determinades famílies podrien no trobar-s'hi representades. Celebrar el dia de les famílies en lloc del "dia del pare" o "de la mare" i aprofitar per visibilitzar la diversitat familiar.
- *Mostrar especial sensibilitat en les interaccions quotidianes.* Respondre amb sinceritat i naturalitat els dubtes dels nens i nenes pel que fa a determinats models de família.
- *Revisar llibres de text i material escolar* perquè incloguin diferents models familiars. També dotar les aules i les biblioteques de materials didàctics relacionats amb la diversitat familiar, com ara *contes, vídeos o programes.*

En l'apartat següent es revisarà, precisament, l'especial importància que tenen els contes com a material didàctic, com a recurs per a acompanyar els infants en el seu procés de desenvolupament.

2.3.3 El paper dels contes en l'etapa 3-6

Els contes són un dels recursos més utilitzats a les aules d'Educació Infantil perquè fàcilment criden l'atenció dels petits, els enganxen i els motiven. Els mestres, sabent-ho, fan ús d'aquesta eina pedagògica que, a més de desenvolupar les competències lectora, lingüística o estètica que li són pròpies, també permet als infants construir la seva comprensió del món.

Els contes infantils, d'una banda, contribueixen en el desenvolupament del llenguatge, de la creació literària, de la imaginació de mons possibles; però, de l'altra, són una eina que permet a petits i grans veure's immersos en unes situacions i experiències que els donen l'oportunitat d'adquirir major seguretat en ells mateixos, a integrar-se i formar part del món que els envolta (Sandoval, 2005).

Teresa Colomer, doctora especialista en literatura infantil i juvenil (LIJ), explicava en una entrevista que una de les funcions d'aquesta literatura és, precisament, la d'obrir als infants la porta a l'imaginari col·lectiu:

Permite establecer una mirada distinta sobre el mundo, ponerse en el lugar del otro y ser capaz de adoptar una mirada ajena, distanciarse de las palabras usuales o de la realidad en la que uno está inmerso y verlo como si se contemplara algo por primera vez (Colomer, 2014, gener 16).

Aquesta funció d'iniciar l'accés a l'imaginari col·lectiu pels infants, és probablement la que té més importància tingui si parlem d'inclusió, ja que la literatura, degudament, seleccionada, pot servir per visibilitzar diferents realitats, ja siguin realitats noves i desconegudes per als petits o bé aquelles que els representin i on es vegin identificats.

Tot i que temps enrere es creia que els nens petits no havien de tenir accés als llibres, des de fa uns vint anys s'insisteix en el fet que els infants puguin aproximar-se als llibres i tocar-los, manipular-los, jugar-hi... per tal d'anar descobrint que aquell objecte posseeix

un significat en un codi que a poc a poc hauran d'aprendre a desxifrar (Fons i Palou, 2016). D'aquí ve la necessitat que els materials lectors destinats als més petits hagin de ser resistents, amb tapa dura, cantonades arrodonides, tintes no-tòxiques o bé fets amb materials com el cartó, la tela o fins i tot plàstic.

Els materials que els nens i nenes poden trobar a la biblioteca poden ser llibres il·lustrats, de diversos formats, materials, suports i gèneres literaris. La tipologia de material imprès per a infants de 3 a 6 anys que existeix al mercat és d'allò més variada. A continuació, presentem la classificació suggerida per Fons i Palou (2016) per a aquests materials:

- *Llibres d'imatges ("imaginari")*: tot i que potser són més adequats per l'etapa 0-3 o per a l'aula de 3 a 4 anys, els imaginari també poden formar part de la biblioteca d'Educació Infantil.
- *Rondalles, cançoners i poemaris*: compilacions formades per textos rimats, cançons o poemes curts.
- *Relats d'autors contemporanis*: solen tenir un text breu i molta il·lustració. Molts tenen animals humanitzats com a protagonistes. Es presenten en diferents formats, un d'ells és l'àlbum.
- *Àlbums*: llibres on s'uneixen harmoniosament la narració visual i el text, en general, amb predomini de la primera.
- *Adaptacions de contes populars*: l'argument s'extreu d'un relat oral tradicional.
- *Llibres muts*: relats que no van acompanyats de text.
- *Pop-up*: construccions de disseny que, mitjançant manipulacions diverses, permeten canvis. El mecanisme de construcció que dona suport al llibre preval sobre el mecanisme narratiu.
- *Documentals o llibres de coneixements*: llibres amb l'objectiu de transmetre un saber.
- *Publicacions periòdiques*.

Sent estrictes, els contes infantils només són una de les categories d'aquests materials lectors que podem trobar destinats als infants. Tanmateix i amb l'únic objectiu de simplificar, en aquest treball quan ens referim a contes ens referim a tot el conjunt d'aquestes categories (àlbums, llibres, relats, etc.) que, d'una manera o una altra, poden ser presents en una biblioteca d'Educació Infantil.

Segons Rueda (1995), la biblioteca d'aula, formada per tota una col·lecció d'aquests materials lectors, té nombroses funcions pels estudiants d'Educació Infantil:

- Desperta l'interès dels alumnes per aprendre.
- Afavoreix que es donin situacions d'aprenentatge motivadores que ajudin el progrés individual del nen segons les seves capacitats i interessos.
- Facilita la igualtat d'oportunitats a alumnes de diferents mitjans socioculturals i socioeconòmics.
- Fomenta el coneixement de l'organització d'una biblioteca, la qual cosa facilitarà la cerca d'informació en un futur.
- Capacita l'alumne per a reconèixer en el llibre els instruments que el faran progressar culturalment.
- Fomenta el gust per la lectura i la possibilitat d'aconseguir un bon hàbit lector en un futur.
- Afavoreix l'adquisició d'hàbits de consulta, que són la base de la investigació.
- Permet l'accés a un univers més ampli i variat que el que sol oferir el llibre de text.
- Converteix el procés d'aprenentatge en actiu i motivador.

En conclusió, el material lector a l'abast dels infants en una biblioteca d'Educació Infantil és d'especial importància, ja que, d'una banda, esdevindrà el seu primer contacte amb la literatura i, de l'altra, els obrirà noves finestres al món.

3. Marc metodològic o d'investigació

La investigació que es durà a terme té un enfocament quantitatiu, la qual cosa vol dir que fa servir la recol·lecció de dades per a provar hipòtesis, amb base en la mesura numèrica i l'anàlisi estadística, per tal d'establir patrons i provar teories (Hernández Sampieri et al., 2010). L'enfocament quantitatiu parteix d'una idea, de la qual se'n deriven uns objectius i preguntes d'investigació, es revisa la literatura i es construeix un marc teòric. De les preguntes s'estableixen hipòtesis o supòsits de partida i es determinen unes variables, es desenvolupa un disseny metodològic per a provar-les, s'analitzen les mesures obtingudes i s'estableixen una sèrie de conclusions respecte a la hipòtesi.

La tècnica que nosaltres farem servir per a la recollida de dades s'anomena anàlisi de contingut quantitativa. Aquesta tècnica permet quantificar els missatges o continguts de qualsevol mena de comunicació per agrupar-los en categories i subcategories que llavors podran sotmetre's a una anàlisi estadística (Hernández Sampieri et al., 2010). En el cas que ens ocupa categoritzarem els contes segons el tractament que fan de diferents aspectes relacionats amb la diversitat familiar.

L'instrument utilitzat per a fer les observacions i el registre del contingut dels contes ha sigut una pauta d'observació i registre, la qual ha estat prèviament validada per tres professores de la Universitat Rovira i Virgili de diferents departaments de filologies i psicologia.

3.1 Supòsit de partida

Per aquesta investigació, partim del supòsit que els contes que es troben a les aules i les biblioteques d'Educació Infantil representen escassament la diversitat familiar en què es troben immersos els seus alumnes. Sembla que els contes sovint representen només el model tradicional de família i això, tal com hem vist, dista molt de reflectir el context sociofamiliar actual, el qual es caracteritza per estar format per un ampli ventall de possibilitats.

3.2 Objectius

Els objectius que plantegem assolir amb aquest treball d'investigació són els següents:

Objectiu general 1: Analitzar la representació de la diversitat familiar en els contes d'Educació Infantil de les escoles d'un municipi de l'Alt Penedès.

Objectiu específic 1.1: Determinar la freqüència en què es veu representada com a mínim una unitat familiar en els contes analitzats.

Objectiu específic 1.2: Determinar la freqüència en què apareixen representats diferents models de família en els contes analitzats.

Objectiu específic 1.3: Determinar en quina freqüència l'estructura familiar és el tema principal dels contes analitzats.

Objectiu general 2: Elaborar una guia de recursos sobre contes que tractin la diversitat familiar.

3.3 Disseny metodològic

Es tracta de dur a terme una anàlisi de contingut quantitatiu. Aquesta tècnica serveix per estudiar qualsevol classe de comunicació d'una manera "objectiva" i sistemàtica, que quantifica els missatges o continguts en categories i subcategories, i els sotmet a anàlisi estadística (Hernández Sampieri et al., 2010).

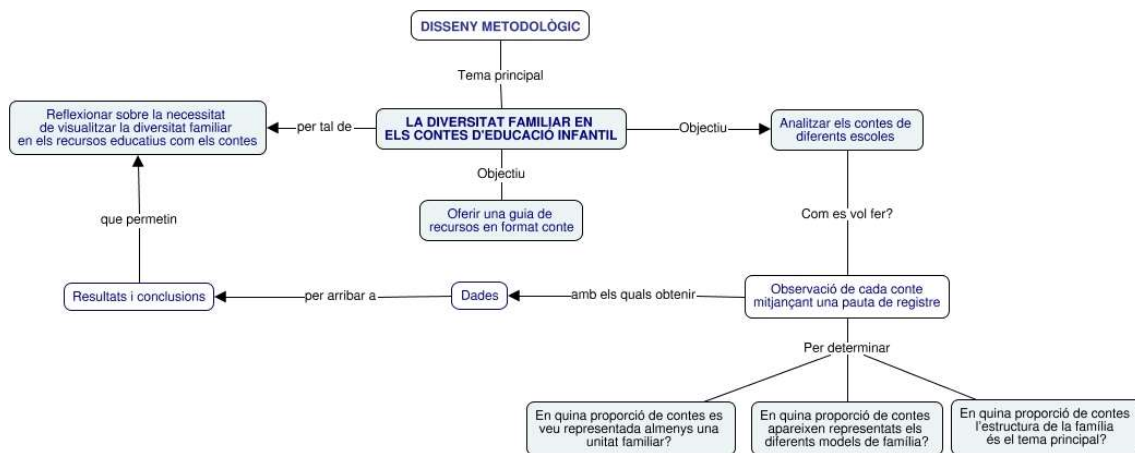

Figura 1. Esquema disseny metodològic de la investigació

En el cas que ens ocupa per aquest treball, les representacions sobre la família que apareixen en els contes de les biblioteques escolars seran categoritzades per tal de poder dur a terme l'anàlisi corresponent.

Tot plegat ens permetrà obtenir una fotografia global sobre com es veu representada la diversitat familiar en els contes que es troben a l'abast dels alumnes d'Educació Infantil en les escoles que conformen la mostra, la qual cosa ens permetrà fer-nos una idea sobre la visibilització que es fa dels diferents models familiars mitjançant aquest tipus de recurs educatiu.

3.3.1 Introducció i temporalització

En aquest treball d'investigació, ens proposem analitzar un dels recursos més habituals de les aules d'educació infantil: els contes. Tal com hem vist anteriorment, revisar el material escolar, és una de les adaptacions que López et al. (2008) consideren que és imprescindible que es duguin a terme si realment es vol incloure la diversitat familiar a les escoles. Segons aquest autor, cal dotar les aules i les biblioteques de materials relacionats amb la diversitat familiar per aconseguir-ho.

Aquest estudi ens permetrà conèixer el punt de partida de les biblioteques d'algunes escoles en referència al contingut dels seus contes pel que fa a la diversitat familiar, la qual cosa ens permetrà determinar en quina mesura es veuen representats en aquests contes els diferents models familiars.

Un cop realitzat el plantejament de la investigació, es procedirà a recollir les dades necessàries sobre el catàleg dels llibres de les biblioteques de les escoles que participen en l'estudi. A continuació, es farà l'observació sobre el tractament de la família en els contes d'aquests catàlegs i es recollirà en una pauta de registre. Les dades recollides seran analitzades per arribar a les conclusions i reflexió final.

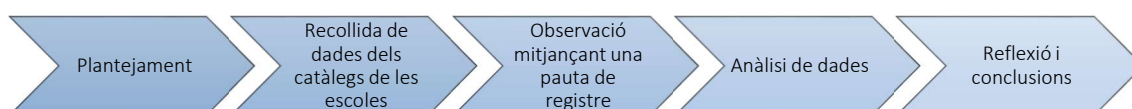

Figura 2. Seqüència de la investigació

3.3.2 Mostra

Per dur a terme aquesta investigació es farà servir un *mostreig no probabilístic* del subtipus *mostreig casual o per accessibilitat*, el qual es caracteritza per utilitzar com a mostra allò que l'investigador té facilitat d'accés (Bisquerra, 2004).

En el cas que ens ocupa, la mostra de la investigació està formada per les tres escoles públiques i una de privada d'un municipi de l'Alt Penedès, ja que en una d'aquestes escoles és on la investigadora va realitzar les estades de pràctiques del Grau d'Educació

Infantil. Tanmateix, pel principi de transferibilitat, la informació obtinguda en aquesta investigació pot proporcionar coneixement previ en altres contextos de característiques similars, és a dir, podria aplicar-se i utilitzar-se com a informació referencial en altres contextos semblants. (Bisquerra, 2004)

Les tres escoles públiques que farem servir com a mostra comparteixen trets característics, com ara que totes tres són rurals i s'organitzen cíclicament. Totes tres acullen alumnes de poblacions i barris propers dels seus nuclis de població. A l'escola privada, el cicle d'educació infantil també s'organitza conjuntament, però es diferencia de les altres en la metodologia que segueix, basada en la pedagogia Montessori, la qual es fonamenta en l'activitat autònoma i l'educació en llibertat.

El municipi on s'efectua l'estudi és un dels municipis vinícoles més grans de la comarca de l'Alt Penedès (Ajuntament de Subirats, 2020) i té una població de més de 3.000 habitants. Està format per quinze nuclis de població i tres polígons industrials.

3.3.3 Instrument de recollida de dades

Estratègies

En primer lloc, se sol·licitarà a les escoles que enviïn el llistat de contes i àlbums il·lustrats que consten en el seu catàleg de biblioteca o de la biblioteca d'aula. En cas que no disposin d'aquest llistat, es visitarà les biblioteques escolars per elaborar-lo personalment.

A continuació, es buscarà accés als contes a través de biblioteques municipals, llibreries o a les mateixes escoles, per tal de fer les observacions corresponents de cada conte i recollir-les a la pauta de registre.

Finalment, les dades observades seran categoritzades, classificades i codificades en taules o matrius de dades per al seu tractament estadístic sobre distribució de freqüències, percentatges, etc., així com representacions gràfiques que facilitin la interpretació de la informació recollida. S'emprarà el processador de càlcul *Excel 2016*.

Instruments

S'ha dissenyat una pauta d'observació i registre per tal de recollir i categoritzar la informació conceptual que fa referència a la família en les il·lustracions i el text dels contes. Aquesta pauta d'observació se seguirà per a cadascun dels contes dels catàlegs de les biblioteques de les escoles de la mostra. Els continguts analitzats són els següents:

- S'hi veu representada com a mínim una unitat familiar
- Quin model de família s'hi veu representat?
- Quins membres formen la unitat familiar?
- L'estructura de la família és el tema principal de la història?

Les dades recollides en aquesta anàlisi serviran per categoritzar els contes segons el tractament que en fan de la diversitat familiar.

3.4 Resultats

Una de les escoles amb les quals es comptava per a fer la investigació, finalment, va haver de ser descartada per falta de col·laboració en el projecte. Així doncs, la mostra va quedar reduïda a dues escoles públiques i una de privada del municipi, de manera que no es van poder analitzar totes les escoles del municipi com es tenia previst.

De la resta d'escoles, només un dels centres tenia disponible el catàleg actualitzat dels seus llibres, i ens el va poder fer arribar digitalment. Els contes llistats es van trobar a biblioteques municipals i llibreries per poder fer l'anàlisi del contingut pertinent. Per a les altres dues escoles, vam haver de visitar els centres per tal de poder fer-ne l'inventari, però això no va resultar ser cap inconvenient sinó que es van aprofitar les visites als centres per prendre fotografies del contingut dels llibres, cosa que després va servir per registrar les observacions a la pauta de registre.

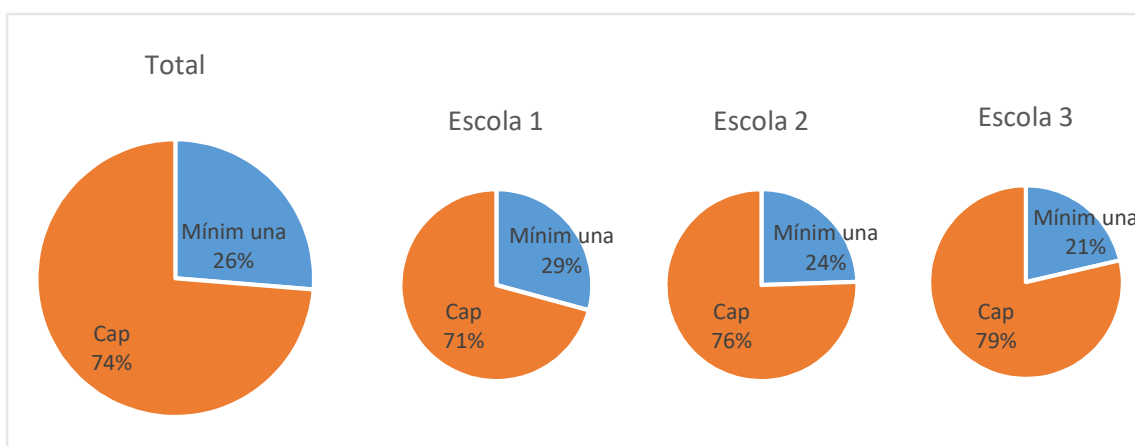
Amb les tres escoles incloses finalment en l'estudi s'han pogut avaluar un total de 498 llibres, aquells destinats al segon cicle d'Educació Infantil de les biblioteques dels centres educatius de la investigació. D'aquests, 260 corresponen a l'Escola 1; 135 a l'Escola 2, i 103 a l'Escola 3 (Taula 2).

Mostra	Exemplars avaluats
Escola 1	260
Escola 2	135
Escola 3	103
Total	498

Taula 2. Exemplars avaluats segons el centre

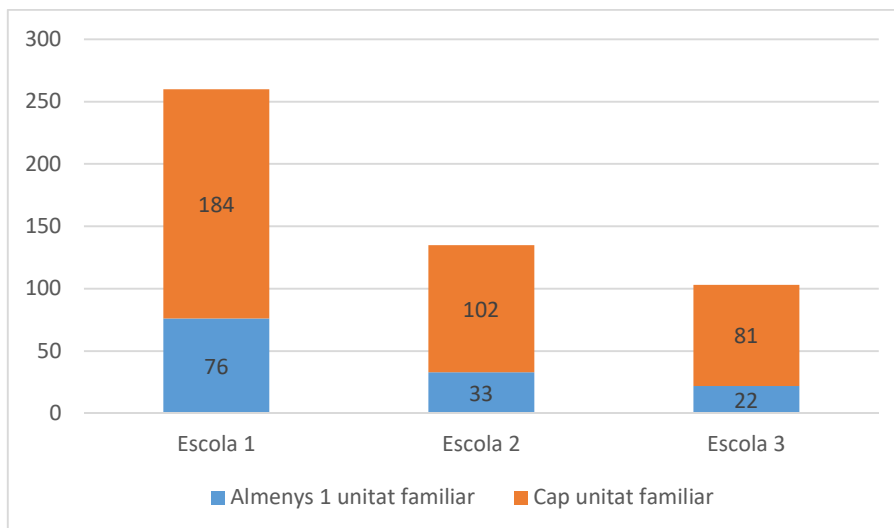
PRESÈNCIA DE LA REPRESENTACIÓ FAMILIAR EN ELS CONTES

D'acord amb les dades avaluades, com a mínim una unitat familiar estava representada en els contes en un 26% dels casos (Gràfic 3). Aquesta dada varia lleugerament segons l'escola, de manera que en els llibres de l'Escola 1 és on les famílies apareixien més representades als contes (un 29% dels llibres) i l'Escola 3 on menys presència hi tenien (21%). Entremig, hi hauria l'Escola 2 amb un 24% dels contes amb com a mínim una unitat familiar.

Gràfic 3. Contes on apareix representada com a mínim una unitat familiar.

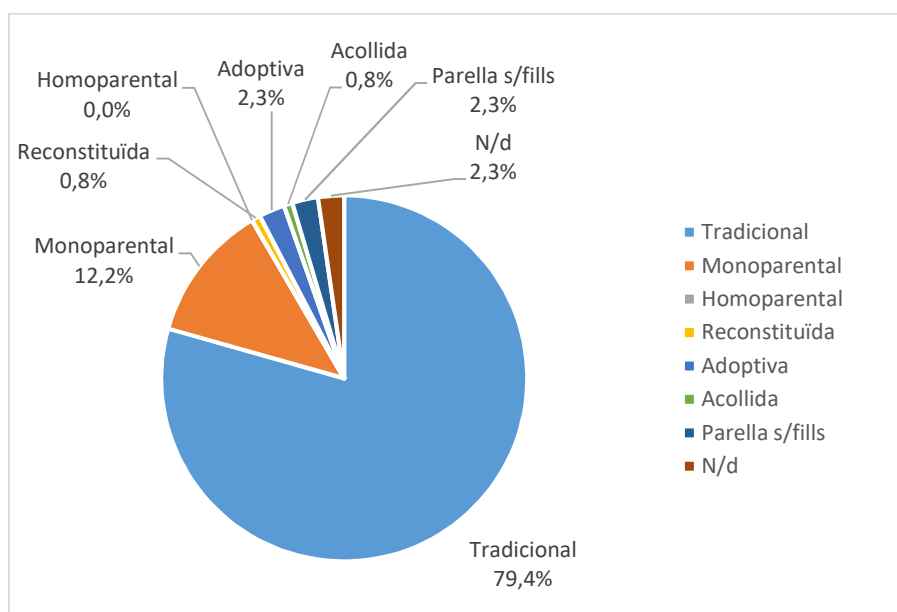
En termes absoluts (Gràfic 4), a l'Escola 1 es van trobar 76 contes on com a mínim una unitat familiar estava representada, enfront de 184 casos en què no n'apareixia cap; a l'Escola 2 hi havia 33 contes amb com a mínim una família i 102 sense, i a l'Escola 3, 22 casos amb alguna família representada, però 81 sense.

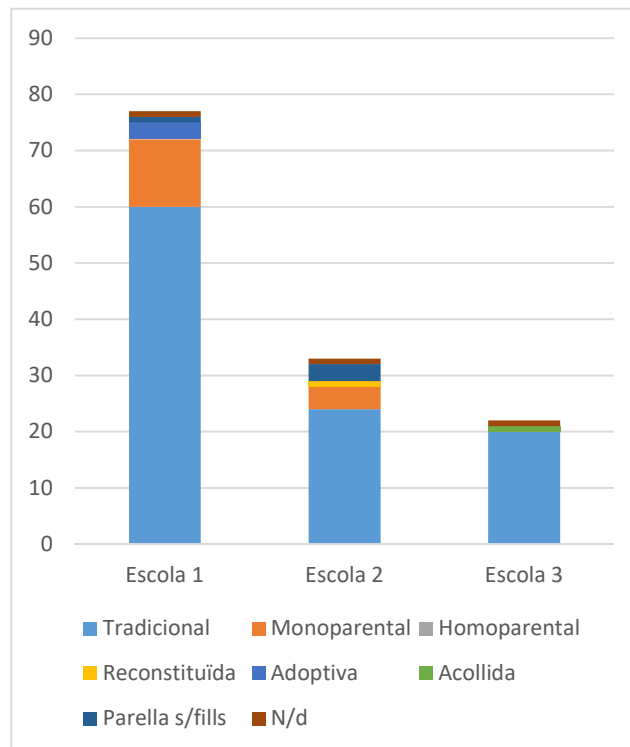
Gràfic 4. Casos en què es representa com a mínim una unitat familiar per escoles

TIPUS DE FAMÍLIES REPRESENTADES EN ELS CONTES

La família tradicional és la més representada de tots els contes avaluats (Gràfic 5), amb gairebé 8 de cada 10 casos (79,4%) d'entre els que es representa alguna unitat familiar. Les famílies monoparentals ocuparien el segon lloc de tipologia familiar més freqüent (12,2%), seguida residualment per les famílies adoptives (2,3%), parelles sense fills (2,3%) i aquelles en què no es pot determinar (2,3%). Per últim, hi hauria les famílies d'acollida (0,8%) i les reconstituïdes (0,8%), mentre que les homoparentals (0%) no han tingut representació en aquest estudi.

Gràfic 5. Tipus de família representada en els contes.

Gràfic 6. Tipus de família representada en els contes per escola.

Per escoles, la freqüència de cadascun dels models familiars varia (Gràfic 6 i Taula 3). Tot i que el model tradicional és el més freqüent en els tres casos, el segon lloc no és sempre el mateix: a l'Escola 1 i l'Escola 2 el model monoparental és el que ocupa aquest lloc (15,6 i 12,1%, respectivament), però en canvi, a l'Escola 3 no hi ha cap cas de conte amb aquest tipus de família, amb la qual cosa un cas de família d'acollida i un cas que no es pot determinar ocupen el tercer lloc, amb un 4,5%. Tampoc no tenen representació en els contes d'aquesta escola les famílies homoparentals, les reconstituïdes, les adoptives o les parelles sense fills.

A l'Escola 1, les famílies adoptives són el tercer model de família més freqüent en els contes (3,9%), seguida de les parelles sense fills (1,3%) i els casos que no s'ha pogut determinar-ne el model. A l'Escola 1, ni les famílies homoparentals, ni les reconstituïdes, ni les famílies d'acollida havien estat representades en els contes analitzats.

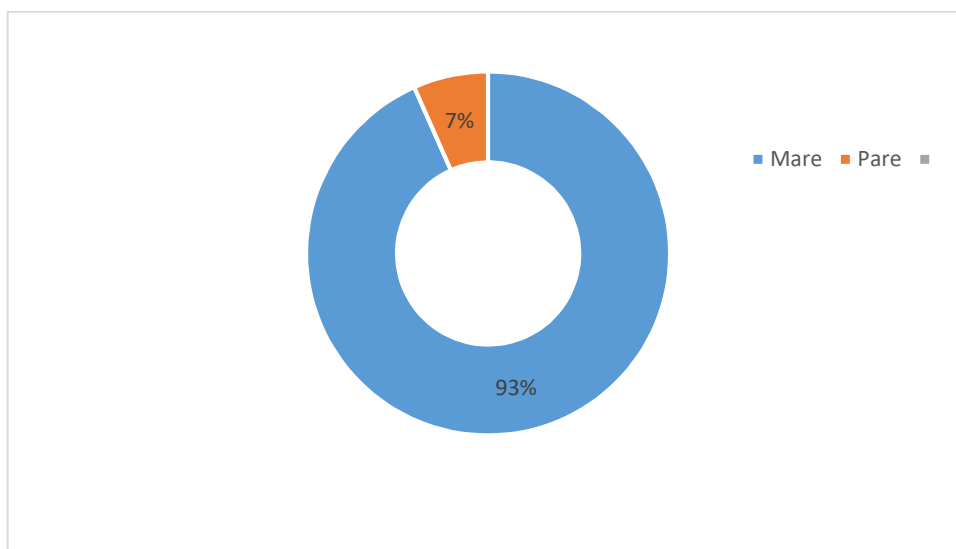
Pel que fa a l'Escola 2, el tercer lloc l'ocupen les parelles sense fills (9,1%), seguides de les reconstituïdes i les indeterminades (3% cadascuna), i tant les homoparentals com les adoptives i les d'acollida han quedat sense representació.

	Escola 1		Escola 2		Escola 3	
	Casos	%	Casos	%	Casos	%
Tradicional	60	77,9	24	72,7	20	90,9
Monoparental	12	15,6	4	12,1	0	0,0
Homoparental	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Reconstituïda	0	0,0	1	3,0	0	0,0
Adoptiva	3	3,9	0	0,0	0	0,0
Acollida	0	0,0	0	0,0	1	4,5
Parella s/fills	1	1,3	3	9,1	0	0,0
N/d	1	1,3	1	3,0	1	4,5
Total	77	100	33	100	22	100

Taula 3. Tipus de família representada en els contes per escola.

LES FAMÍLIES MONOPARENTALS: MATERNES O PATERNES?

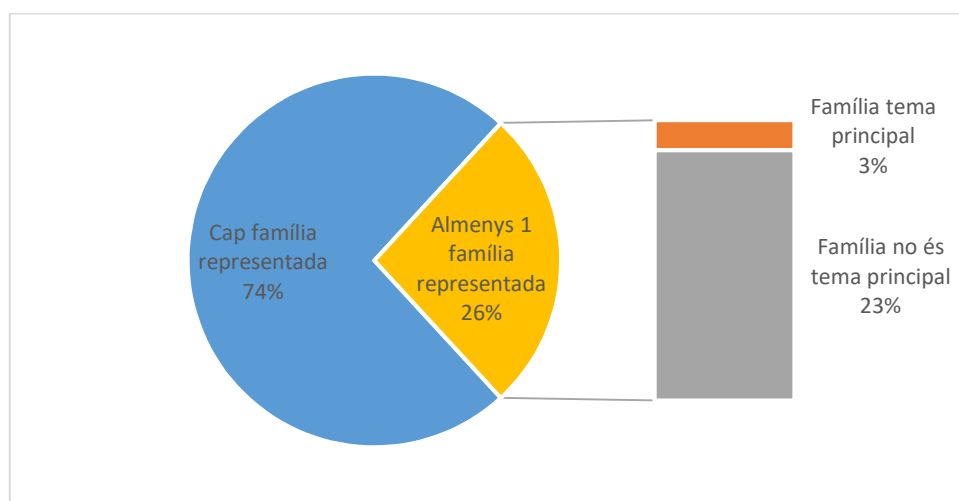
Com hem vist anteriorment, les famílies monoparentals són, en termes globals i després de les tradicionals, les més representades en els contes analitzats. Ara bé, gairebé sempre, en un 93% dels casos, les monoparentals maternes són les que apareixen als llibres infantils, davant del 7% de les paternes (Gràfic 7). Així, les famílies formades per mare i fills són molt més freqüents en els contes que les formades per pare i fills.

Gràfic 7. Proporció de mares/pares en les famílies monoparentals dels contes.

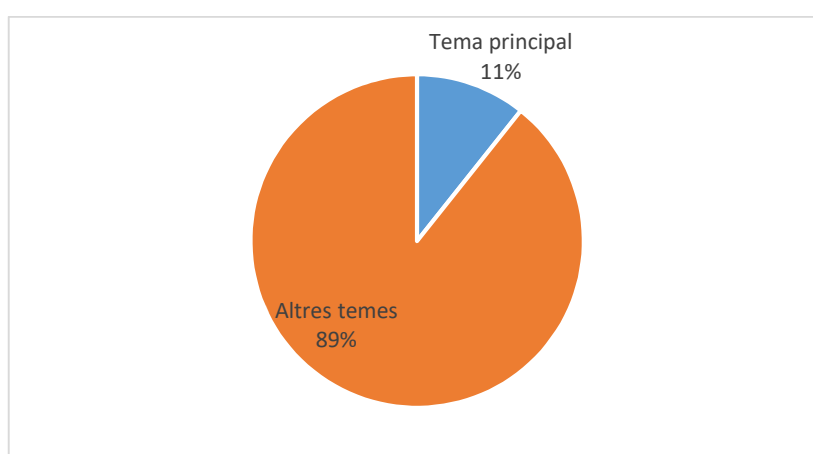
L'ESTRUCTURA DE LA FAMÍLIA COM A TEMA CENTRAL DELS CONTES

L'estructura familiar només és el tema principal dels contes en un 3% del total dels contes analitzats, tal com es veu en el Gràfic 8, ja que en els contes que giren al voltant d'aquest tema sempre hi ha representada com a mínim una unitat familiar; i és que per parlar de l'estructura de la família, hi ha d'aparèixer alguna família.

Gràfic 8. Proporció de contes en què l'estructura familiar és el tema principal

Així, si tenim en compte només els contes en què com a mínim apareix una unitat familiar, l'estructura de la família esdevé el tema principal de conte en un 11% dels casos (Gràfic 9).

Gràfic 9. Contes amb alguna família representada en què l'estructura familiar és el tema principal

ALTRES RESULTATS

En les mostres analitzades no s'han trobat representades als contes famílies en què qui tenen cura dels infants són els avis, tiets o altres familiars. Tanmateix, aquests familiars sí que apareixen en alguns contes com a família extensa de la família nuclear.

Només en un cas s'ha trobat representat una família reestructurada, on apareixia una madrastra amb el rol de dolenta.

3.5 Conclusions

Tal com apuntàvem al principi d'aquesta investigació, el propòsit de l'estudi realitzat era determinar si els contes que hi ha a les escoles destinats als alumnes d'Educació Infantil presenten un tractament adequat i suficient del concepte de família d'acord amb la situació actual.

Mitjançant l'anàlisi de continguts realitzada, hem aconseguit obtenir les freqüències que ens proposàvem en els objectius de l'estudi, així com algunes altres conclusions:

- Els contes en què com a mínim apareix definida una unitat familiar representen el 26% dels contes analitzats.
- L'estructura familiar no és un tema que es tracti gaire sovint, només es fa en un 3% dels contes, o en un 11% si es tenen només en compte aquells en què apareix representada alguna una unitat familiar.
- El model de família tradicional segueix sent amb diferència el més representat, amb un 79,4% dels casos.
- Les famílies homoparentals no tenen cap representació entre els llibres analitzats. Tampoc s'han observat famílies on els avis o els tiets siguin els que tenen cura dels infants. Les famílies reconstituïdes, adoptives, d'acollida o altres tipus de models de família no tradicional (ni monoparental) tenen una presència molt residual i gairebé anecdòtica.
- Les famílies monoparentals són el segon tipus de model familiar que apareix més freqüentment en els contes, sent les formades per mare amb fills les que predominen amb escreix. Ara bé, aquesta presència de monoparentalitat i

especialment de monoparentalitat materna, s'hauria d'estudiar més a fons per tal de determinar si és per representació dels nous models familiars o pel rol que tradicionalment ha tingut la mare, o més ben dit, *no* ha tingut el pare, en la criança dels fills, ja que hem observat que es dona freqüentment en contes tradicionals infantils com per exemple *L'aneguet lleig*, *Les set cabretes* o la *Caputxeta vermella*, entre d'altres.

- Només en un dels contes analitzats ha aparegut el paper de madrastra i, lamentablement, aquest encara anava associat al rol de mala persona, proper al de bruixa. Com hem vist en el marc teòric d'aquest estudi, el nombre de famílies reconstituïdes —i per tant, madrastres, padrastres i germanastres— està en augment, per la qual cosa s'hauria de deixar enrere aquest biaix que forma part de l'imaginari col·lectiu i treure de connotacions negatives al parentiu de madrastra (i altres *-astres*).

En definitiva, considerem que els contes a l'abast dels infants d'Educació Infantil de les escoles que han participat en aquesta investigació no ajuden suficientment als infants a construir i assimilar el concepte de família, tal com es preveia en el supòsit de partida d'aquesta investigació. S'ha de tenir en compte que per a alguns nens i nenes els contes de la seva escola poden ser uns dels pocs a què tenen accés lliurement, amb la qual cosa és possible que alguns d'aquests infants encara no hagin tingut entre les mans un conte on aparegui un model familiar que no sigui el format per pare, mare i fills, que potser els representa o potser no.

Per revertir aquesta situació i donar visibilitat a altres models de família, s'haurien d'incloure a les biblioteques dels centres contes infantils i àlbums il·lustrats que reflecteixin la situació actual i les noves concepcions de la família, tasca per a la qual hem cregut convenient elaborar una guia de recursos (vegeu Annex 1). En aquesta guia hem inclòs un recull de contes que, o bé tracten la diversitat familiar, o bé les històries estan protagonitzades per personatges amb models familiars no tradicionals.

Tal com diuen Ceta i Palou (2004, p. 79), en una classe hi ha tanta diversitat com alumnes hi ha:

Vint-i-cinc maneres diferents de seure. I d'estar drets. I de riure i de plorar. Vint-i-cinc maneres diferents de relacionar-se amb els altres i amb si mateixos. I d'aprendre. I una muntanya de motivacions i d'interessos diferents. I vint-i-cinc històries diferents. Algunes, riquíssimes, amb experiències ben variades. D'altres, plenes de tristeses, amb experiències doloroses, d'aquelles que fereixen el cor. Vint-i-cinc maneres de viure les emocions.

Seguint aquesta mateixa lògica, si hi ha vint-i-cinc nens i nenes en una aula, també tindrem vint-i-cinc realitats familiars diferents. Potser l'estructura d'algunes d'elles és la mateixa, fins i tot la forma en què s'han format aquestes famílies, però els seus estils de vida i la forma com els seus membres es relacionen serà única: la manera com s'estableix l'autoritat, com es respecta la voluntat de cadascun dels membres, com es distribueixen les tasques domèstiques, a què es dedica el temps lliure, com s'expressen les emocions i l'afecte, com es gestiona l'autonomia i la responsabilitat, com influeixen les creences religioses, la manera de menjar i de vestir... la combinació de cadascun d'aquests factors farà que cada família sigui única i irrepètible.

4. Bibliografia

Aguado Iribarren, L. (2010). Escuela inclusiva y diversidad de modelos familiares. *Revista Iberoamericana de Educación*. 53 (6), 1-11. Recuperat de <https://doi.org/10.35362/rie5361710>

Ajuntament de Subirats. (2020). Dades generals. Recuperat de <https://subirats.cat>

Ainscow, M. (2003). Desarrollo de sistemas educativos inclusivos. Ponencia a presentar en San Sebastian en octubre de 2003. The University of Manchester Recuperat de https://sid.usal.es/idocs/F8/FDO6565/mel_ainscow.pdf

Bisquerra, R., Dorio, I., Gómez, J., Latorre, A., Martín, F., Massot, I., Mateo, J., Sabariego, M., Sans, A., Torrado, M., Vilà, R. (2004). *Metodología de la investigación educativa*. Madrid: Editorial La Muralla. 2009.

Castro, T., Seiz, M. (2014). La transformación de las familias en España desde una perspectiva socio-demográfica. VII Informe sobre exclusión y desarrollo social en Espanya 2014. Fundació FOESSA. Recuperat de https://www.researchgate.net/publication/272507958_La_transformacion_de_las_familias_en_Espana_desde_una_perspectiva_socio-demografica

Cela, J., Palou, J. (2004). *Va de mestres. Carta als mestres que comencen*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat.

Constitució Espanyola, BOE núm. 311 (1978).

Colomer, T. (2014, gener 16). La entrevista de pensando en la LIJ [Entrada blog]. Wordpress. Recuperat 26 de març de 2021, de <https://pensandolalij.wordpress.com/2014/01/06/los-buenos-libros-hacen-saber-como-son-los-humanos-y-no-como-deberian-ser/>

Decret 181/2008, de 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil, DOGC núm. 5216 (2008).

Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, DOGC núm. 7477 (2017).

Decreto aprobando el reglamento para el ejecución de las leyes de Matrimonio y Registro civil, Gaceta de Madrid núm 348 (1870).

Delors, J. (1996.). Los cuatro pilares de la educación. *La educación encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comisión internacional sobre la educación para el siglo XXI*. Madrid: Santillana/UNESCO.

Edwards, R.G., Steptoe, P.C. (1980). Establishing full-term human pregnancies using cleaving embryos grown in vitro. *BJOG: An International Journal of Obstetrics & Gynaecology*. 87(9). 737-756. Recuperat de <https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1471-0528.1980.tb04610.x>

Fons, M., Palou, J. (2016). *Didáctica de la lengua y la literatura en educación infantil*. Madrid: Síntesis.

Generalitat de Catalunya (2020). *Acolliment familiar*. Recuperat 10 de març de 2021 de <https://web.gencat.cat/ca/tramits/que-cal-fer-si/adopto-i-o-acullo-un-infant/acolliment-familiar/>

Gumà, J. (2013). De la monoparentalitat a la reconstitució familiar: un anàlisi a partir de fonts transversals. *Papers* 98(2), 287-309.

Golombok, S. (2000). *Models de família. Què és el que compta de debò?* Barcelona: Editorial Graó d'IRIF. 2006.

Golombok, S. (2015). *Famílies modernes. Pares i fills en les noves formes de família*. Madrid: Siglo XXI de España Editores. 2016

Hernández Sampieri, R., Fernández Collado, C., Baptista Lucio, P. (2010). *Metodología de la investigación*. (5a ed.). México: McGraw-Hill.

IBE-UNESCO (2016). *Training Tools for Curriculum Development. Reaching out to all Learners: a Resource Pack Supporting Inclusive Education*. Geneva: International Bureau of Education-UNESCO. Recuperat de <http://www.ibe.unesco.org/sites/default/>

Institut d'Estudis Catalans (2021). DIEC2 Recuperat de <https://dlc.iec.cat/Results?IdE=0022279&DecEntradaText=fam%C3%ADlia&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrentPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False>

Instituto Nacional de Estadística (2021). Encuesta continua de hogares. Últimos datos. Recuperat de https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176952&menu=ultiDatos&idp=1254735572981

Instituto Nacional de Estadística (2021). Ficheros de microdatos. Recuperat de <https://www.ine.es/prodyser/microdatos.htm>

Kleegman, S.J. (1954). Therapeutic Donor Insemination. *Fertility and Sterility*. 5. 7-30.

Llei 30/1981, de 7 de juliol, per la qual es modifica la regulació del matrimoni en el Codi civil i es determina el procediment a seguir en les causes de nul·litat, separació i divorci, BOE núm. 172 §16216 (1981).

Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, DOGC núm. 5422 (2009).

Llei 13/2005, d'1 de juliol, per la qual es modifica el Codi civil en matèria de dret a contreure matrimonis, BOE núm. 157 § 11364 (2005).

Llei 15/2005, de 8 de juliol, per la qual es modifiquen el Codi civil i la Llei d'enjudiciament civil en matèria de separació i divorci, BOE núm. 163 § 11864 (2005).

López, F., Díez, M, Morgado, B., Camacho, M., González, M.M. (2008). Educación infantil y diversidad familiar. *XXI. Revista de educación*, 10, 111-122. Recuperat de <http://rabida.uhu.es/dspace/bitstream/handle/10272/2145/b15480057.pdf?sequence=1>

Lutjen, P., Trounson, A., Leeton, J., Findlay, J., Wood, C., Renou, P. (1984): The establishment and maintenance of pregnancy using in vitro fertilization and embryo donation in a patient with primary ovarian failure. *Nature*. 307. 174-175. Recuperat de <https://www.nature.com/articles/307174a0>

Ministerio de Derechos Sociales y Agenda 2030. (2020). *Boletín de datos estadísticos de medidas de protección a la infancia. Boletín número 22. Datos 2019*. Madrid: Vicepresidencia Segunda del Gobierno. Ministerio de Derechos Sociales Y Agenda 2030 Centro de publicaciones. Recuperat de <http://www.escueladefamiliasadoptivas.es/boletin-de-datos-estadisticos-de-medidas-de-proteccion-a-la-infancia-datos-2019/>

Miralles Martínez, P., Delgado Cortada, C., Caballero Carrillo, M.R. (2008). Análisis del concepto de familia en las imágenes de los libros de texto de educación infantil. *Enseñanza de las ciencias sociales: revista de investigación*, 7, 89-98. Recuperat de <https://www.raco.cat/index.php/EnsenanzaCS/article/view/126360>

Moreno, C., Ramos, P., Rivera, F. et al. (2020). *Informe comparativo de las ediciones 2002-2006-2010-2014-2018 del Estudio HBSC en España*. Madrid: Ministerio de Sanidad. Recuperat de <https://cpage.mpr.gob.es/>

Palacios, J. (2010). *Familias Adoptivas*. En Freijo E. A. & Delgado A. O. (Eds.). *Desarrollo psicológico en las nuevas estructuras familiares*. España: Editorial Pirámides.

Pichardo Galán, J.I. (2009). *Entender la diversidad familiar. Relaciones Homosexuales y nuevos modelos de familia*. Barcelona: Edicions Bellaterra.

Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil, Gaceta de Madrid núm. 206 (1889).

Rueda, R. (1995). *La biblioteca de aula infantil. El cuento y la poesía*. Madrid: Narcea.

Sandoval, C. (2005). El cuento infantil: una experiencia de lenguaje integral. *Revista ieRed: Revista Electrónica de la Red de Investigación Educativa*. 1(2) Recuperat de <http://revista.iered.org>>. ISSN 1794-8061

Sanz Abad, J et at (2013). Diversidad familiar: apuntes desde la antropología social. *Revista de Treball Social.Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya*. 198, 30-40. Recuperat de <https://docplayer.es/7077053-Diversidad-familiar-apuntes-desde-la-antropologia-social.html>

UNESCO (2005) *Guidelines for inclusion: Ensuring Access to Education for All*. París: UNESCO. Recuperado de <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001402/140224e.pdf>

Valdivia, C. (2008). La familia: concepto, cambios y nuevos modelos. *La Reuve du REDIF*, 1, 15-22. Recuperat de <http://www.edumargen.org/docs/2018/curso44/intro/apunte04.pdf>

Annex 1: Registre de dades

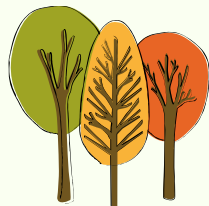

Annex 2: Guia de contes per explicar la diversitat familiar a Educació Infantil

GUIA DE CONTES

PER EXPLICAR LA DIVERSITAT FAMILIAR A EDUCACIÓ INFANTIL

Treball Final de Grau: La diversitat familiar en els contes d'Educació Infantil

Universitat Rovira i Virgili

Laura Marco Pou

Índex

Presentació d'aquesta guia.....	3	Famílias.....	8
El paper dels contes en l'etapa infantil.....	4	La gran família de l'Ona.....	8
Proposta de contes.....	5	Hi havia una vegada la família.....	8
Mi familia y algunas otras.....	5	Tinc una mare.....	9
Familiari.....	5	El canvi.....	9
Familiium XX1.....	5	La caputxeta forçada.....	9
En familiar!.....	5	Un papa a mida.....	9
Una gran família.....	5	Óssos.....	9
La meva família.....	5	La Balena.....	9
La meva família.....	6	La Balena a l'hivern.....	10
Un grapat de botons.....	6	L'ocell de l'àvia.....	10
Cada família, a su aire.....	6	Hijito Pollito.....	10
La meva família és especial.....	6	Endevina com t'estimo.....	10
Nuestra casa.....	6	Cloe quiere ser mamá.....	10
La meva superfamília.....	6	Tinc una mama i prou.....	10
En Frederic i les seves famílies.....	7	Amb la Tango són tres.....	11
Famílies felices.....	7	¿Por qué tengo dos papás?.....	11
Mi familia es de otro mundo.....	7	Mames meves.....	11
Benvingut a la família.....	7	El lapicero mágico.....	11
Un món de famílies.....	7	Papá, Papi y yo.....	11
El gran llibre de les famílies.....	7	La nena amb dos pares.....	11
En família.....	8	Tinc dues mares.....	12
El mundo y sus familias.....	8	Tinc dos pares.....	12
El abecé de las familias.....	8	Mi papá es un payaso / My dad is a clown.....	12

La Laura té dues mares.....	12	Busco una mare.....	16
L'Aitor té dues mares.....	12	Coco i Piu.....	16
Las cosas que le gustan a Fran....	12	Esperant en Timoun.....	16
Quin embolic de família!.....	13	T'estimo amb bogeria.....	16
Mamo.....	13	Gínjol.....	16
Quan marxaran, aquests?.....	13	Etiòpia.....	16
Germanastra.....	13	Una família per a la Marina.....	17
Canviem de casa.....	13	Gusin.....	17
La novia de papá también me quiere.....	13	Monstuos, canguros... ..	17
Tinc dues famílies.....	14	Una casa per a en Tom.....	17
La Clara té una gran família.....	14	El parque de las visitas.....	17
Sant Jordi, la princesa i el drac....	14	Mamá!!.....	17
Sis anys, sis casetes.....	14	Puli.....	18
Visc a dues cases.....	14	Mi diario: "Mi hermana de corazón".....	18
En tinc 3 de 5.....	14	Cuentos para familias de corazón.....	18
Una mare per a l'Owen.....	15	Milu.....	18
El viatge del codró de plata.....	15	Soc la Conifanta.....	18
¡Se busca casa!.....	15	La guineueta perduda.....	18
La mejor familia del mundo.....	15	La nau d'en Guim.....	19
Esta es nuestra historia: historia de tu adopción.....	15	Tots sou els meus preferits.....	19
La petita filla del Ganges.....	15	La carta.....	19
		Bibliografia.....	20

Presentació de la guia

Sent estrictes, els contes infantils només són una de les categories dels materials lectors que podem trobar destinats als infants. Tanmateix i amb l'únic objectiu de simplificar, en aquesta guia quan fem servir un terme genèric més utilitzat —*contes*— per fer referència a tot el conjunt d'aquestes categories (àlbums il·lustrats, contes infantils, llibres, relats, etc.) que, d'una manera o una altra, poden ser presents en una biblioteca destinada als més petits lectors.

La guia que teniu a les vostres mans vol ser un recull de contes curosament seleccionat que té per objectiu visibilitzar i normalitzar la diversitat familiar en la que de ben segur es poden veure identificats els nostres fills i els seus companys d'escola.

Després d'un breu apartat on es justifica el paper dels contes en l'etapa d'educació infantil, aquesta guia posa al vostre abast una proposta de llibres que aborden, directament o indirectament la diversitat familiar. Cada conte compta amb la seva informació bibliogràfica i un breu resum, així com d'una llegenda de números i colors que els categoritzen segons el tema que tracten: diversitat familiar, monoparentalitat, homoparentalitat, famílies reconstituïdes, adopció, acolliment o altres tipus de família.

Esperem que gaudiu molt de les lectures que us proposem amb els més petits!

El paper dels contes en l'etapa infantil

Els contes són un dels recursos més utilitzats a l'etapa d'Educació Infantil perquè fàcilment criden l'atenció dels petits, els enganxen i els motiven. Pares i mestres fan ús d'aquesta eina pedagògica que, a més de desenvolupar les competències lectora, lingüística o estètica que li són pròpies, també permet als infants construir la seva comprensió del món.

Els contes infantils, d'una banda, contribueixen en el desenvolupament del llenguatge, de la creació literària, de la imaginació de mons possibles; però, de l'altra, són una eina que permet a petits i grans veure's immersos en unes situacions i experiències que els donen l'oportunitat d'adquirir major seguretat en ells mateixos, a integrar-se i formar part del món que els envolta (Sandoval, 2005).

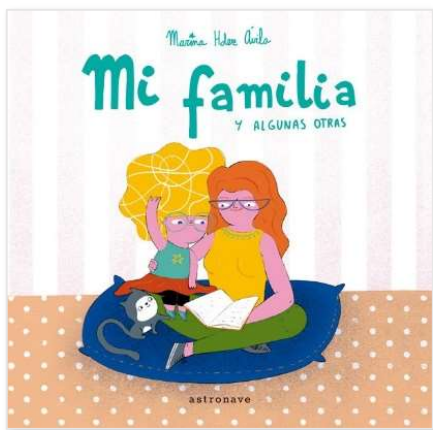
Teresa Colomer, doctora especialista en literatura infantil i juvenil (LIJ), explicava en una entrevista que una de les funcions d'aquesta literatura és, precisament, la d'obrir als infants la porta a l'imaginari col·lectiu:

“(La LIJ) permite establecer una mirada distinta sobre el mundo, ponerse en el lugar del otro y ser capaz de adoptar una mirada ajena, distanciarse de las palabras usuales o de la realidad en la que uno está inmerso y verlo como si se contemplara algo por primera vez”

Colomer (2014, gener 16)

Aquesta funció d'iniciar l'accés a l'imaginari col·lectiu pels infants, és probablement la que té més importància tingui si parlem d'inclusió, ja que la literatura, degudament, seleccionada, pot servir per visibilitzar diferents realitats, ja siguin realitats noves i desconegudes per als petits o bé aquelles que els representin i on s'hi vegin identificats.

En conclusió, el material lector a l'abast dels infants és d'especial importància, ja que, d'una banda, esdevindrà el seu primer contacte amb la literatura i, de l'altra, els obrirà noves finestres al món.

Mi familia y algunas otras

Autor/a: Marina Hernández Ávila
 Il·lustrador/a:
 Astronave, 2019

La Sofia convida tota la seva família a fer un pícnic al parc.

1 2 3 7

Familiari

Autor/a: Mar Cerdà
 Il·lustrador/a: Mar Cerdà
 Comanegra, 2014

Llibre-joc amb la que es poden fer milers de combinacions de famílies possibles.

1 2 3 4 5 7

Familium XX1

Autor/a: Glòria Canyet i Bel Bellvehí
 Il·lustrador/a: Maria Girón
 D'Aquari, 2011

Conte-joc sobre la diversitat familiar.

1 2 3 4 5 6 7

En familia!

Autor/a: Alexandra Maxeiner
 Il·lustrador/a: Anke Kuhl
 Takatuka, 2011

A través de diversos personatges es presenten models familiars molt diferents.

1 2 3 4 5 6 7

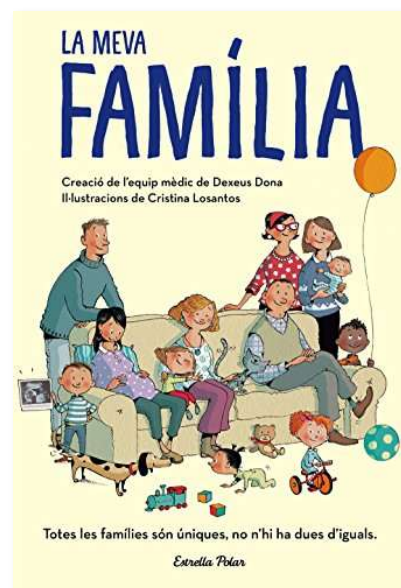

Una gran família

Autor/a: Elisenda Roca
 Il·lustrador/a: Rocío Bonilla
 Beascoa, 2019

La Violeta i els seus amics estan preparant una festa pel barri i tothom, d'una manera o altra hi col·labora.

1 2 3 4 5 7

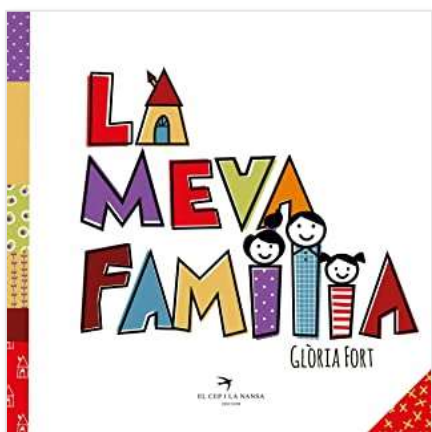

La meva família

Autor/a: Noemí Fernández Selva
 Il·lustrador/a: Cristina Losantos
 Destino, 2018

Història creada per l'Institut Deixeus que tracta la diversitat familiar i les diferents maneres de tenir fills.

1 2 3 4 5 7

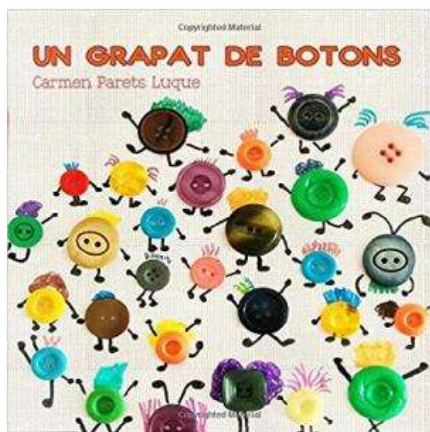

La meva família

Autor/a: Glòria Fort
Il·lustrador/a: Glòria Fort
El Cep i la Nansa, 2018

Conte de cartró i cantonades arrodonides que normalitza la diversitat familiar amb unes il·lustracions senzilles.

1 2 3 4 7

Un grapat de botons

Autor/a: Carmen Parets Luque
Il·lustrador/a: Carmen Parets Luque
CreateSpace, 2018

Totes les famílies són diferents i úniques perquè també tots som diferents.

1 2 3 4 5 7

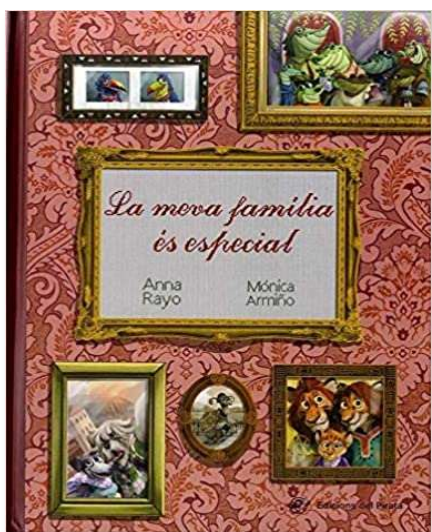

Cada família, a su aire

Autor/a: Béatrice Boutignon
Il·lustrador/a: Béatrice Boutignon
Hotel Papel, 2015

A través de les pistes del text, descobrirem de quina família dibuixada ens parla aquest conte a cada pàgina.

1 2 3 4 5 6 7

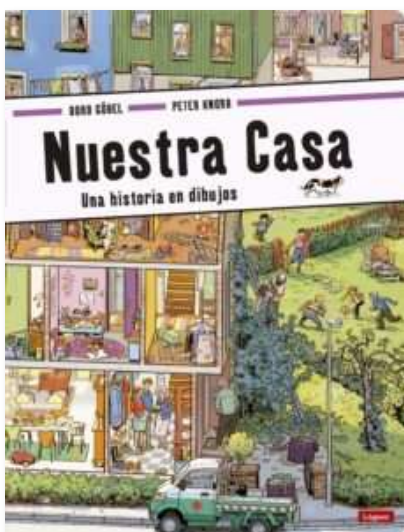

La meva família és especial

Autor/a: Anna Rayo
Il·lustrador/a: Mónica Armiño
Edicions del Pirata, 2019

Una àvia centenària convida la seva peculiar família animal al seu aniversari.

1 2 3 4 5 7

Nuestra casa

Autor/a: Doro Göbel
Il·lustrador/a: Peter Knorr
Lóguez, 2016

A través d'aquest llibre-joc descobrirem la història en dibuixos de sis cases amb sis famílies diferents al seu interior.

1 2 3 7

La meva superfamília

Autor/a: Gwendoline Raison
Il·lustrador/a: Magali Le Huche
Flamboyant, 2009

En Tomàs té una superfamília. En aquest llibre ens presentarà la seva mare, el seu pare, germanes, germanastres, cosins...

1 2 3 4 5 7

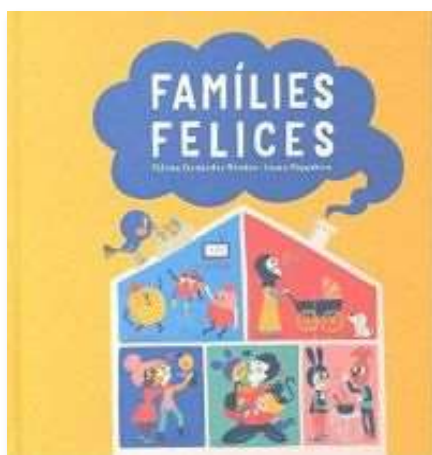

En Frederic i les seves famílies

Autor/a: Mili Hernández
Il·lustrador/a: Gómez
NubeOcho, 2019

En Frederic és un gat que va de casa en casa a través de les teulades i visita famílies de tot tipus.

1 2 3 7

Famílies felices

Autor/a: Fátima Fernández Méndez
Il·lustrador/a: Laura Miyashiro
Bellaterra, 2019]

Cada família és diferent però totes tenen una cosa en comú: l'amor.

1 2 3 4 5 7

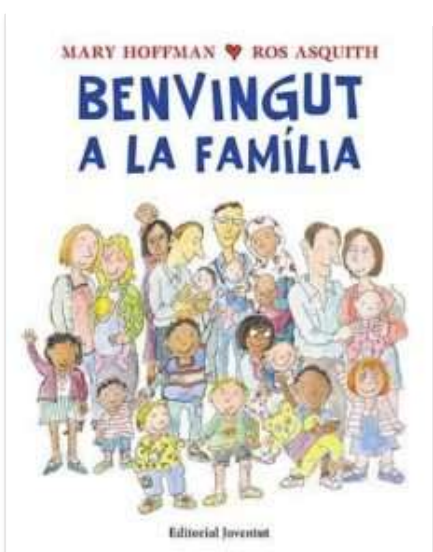

Mi familia es de otro mundo

Autor/a: Cecilia Blanco
Il·lustrador/a: Daniel Löwy
Uranito, 2017

Els models familiars canvien i les famílies d'ara semblen d'un altre planeta.

1 2 3 4 5 7

Benvingut a la família

Autor/a: Mary Hoffman
Il·lustrador/a: Ros Asquith
Juventut, 2014

Aquest llibre mostra tant els diferents tipus de família com les diverses maneres en què un infant pot arribar a una d'aquestes famílies.

1 2 3 4 5 6 7

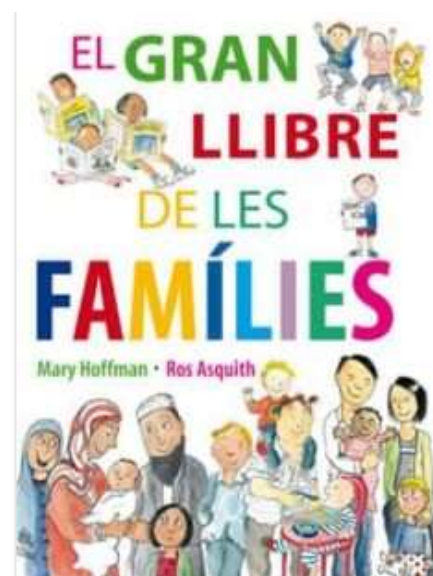

Un món de famílies

Autor/a: Marta Gómez Mata
Il·lustrador/a: Carla Nazareth
Comanegra, 2015

Cada família és única i especial, però totes tenen quelcom en comú.

1 2 3 7

El gran llibre de les famílies

Autor/a: Mary Hoffman
Il·lustrador/a: Ros Asquith
Intermón Oxfam, 2010

Àlbum on s'il·lustren molts i diversos models familiars, però també de diversitat en general.

1 2 3 5 6 7

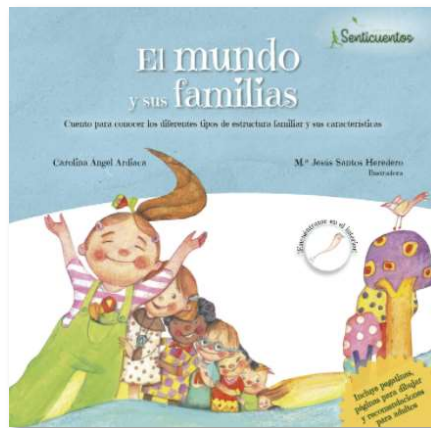

En familia

Autor/a: Olga de Dios
Il·lustrador/a: Olga de Dios
Silonia, 2016

A través d'aquesta divertida família de monstres coneixerem famílies diverses i tot un ventall de coses per fer.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 7

El mundo y sus familias

Autor/a: Carolina Ángel Ardiaca
Il·lustrador/a: M.ª Jesús Santos Heredero
Herdero
Marcombo, 2020

Conte per conèixer els diferents tipus d'estructures familiars i les seves característiques.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

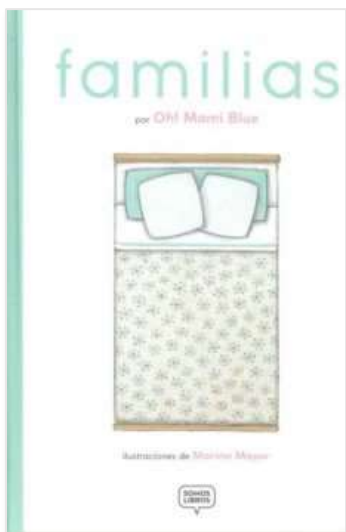

El abecé de las familias

Autor/a: Felicity Brooks
Il·lustrador/a: Felicity Brooks
Usborne Publishing, 2018

Un llibre on es mostren molts i diversos models familiars.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

Familias

Autor/a: Oh! Mami Blue
Il·lustrador/a: Marina Mayor
Somos Libros, 2018

Des del llit de diferents cases descobrirem diverses estructures familiars.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

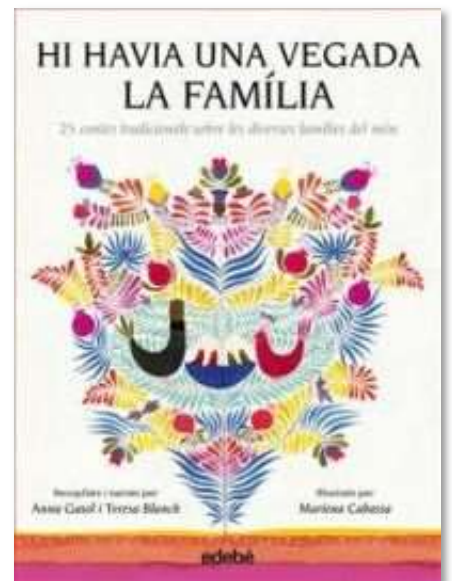

La gran família de l'Ona

Autor/a: Roser Capdevila
Il·lustrador/a: Roser Capdevila
Ajuntament de Barcelona, 2014

L'Ona és una girafa de Barcelona que busca una família a través de tota la ciutat.

- 1
- 5
- 6
- 7

Hi havia una vegada la família

Autor/a: Anna Gasol i Teresa Blanch
Il·lustrador/a: Mariona Cabassa
Edebé, 2012

Recull de contes tradicionals sobre diverses famílies d'arreu del món

- 1
- 2
- 4
- 5
- 7

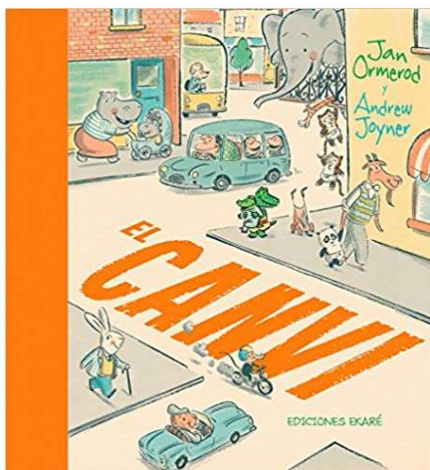

Tinc una mare

Autor/a: Antonia Cardona i Natàlia Ferrús
 Il·lustrador/a: Alba Bla
 Edicions 96, 2019

La Sira i la seva mare són una família petita. Passen el dia al parc dels animals. De la col·lecció "Contes familiars" sobre la diversitat familiar.

2

El canvi

Autor/a: Jan Ormerod
 Il·lustrador/a: Andrew Joyner
 Ekaré, 2014

L'arribada d'un nou germanet no agrada a la Carolina Cocodrila, que intentarà desfer-se d'ell a la botiga de bebès.

2

La caputxeta forçada

Autor/a: Vivim del Cuentu
 Il·lustrador/a: Albert Vitó
 Baula, 2013

Versió de la Caputxeta que trenca amb els esereotips de gènere. De la col·lecció "Contes desexplicats".

2

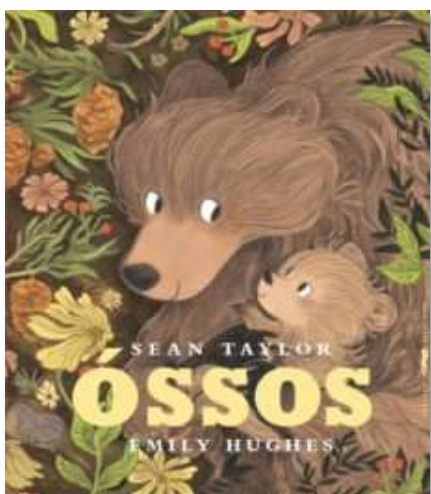

Un papa a mida

Autor/a: Davide Calí
 Il·lustrador/a: Anna Laura Cantone
 Baula, 2005

La protagonista d'aquesta història decideix posar un anunci als diaris per trobar un papa per a la millor mama del món, la seva.

2

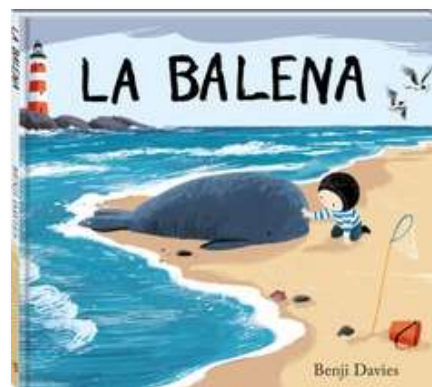

Óssos

Autor/a: Sean Taylor
 Il·lustrador/a: Emily Hughes
 Libros del Zorro Rojo, 2016

Un petit ós i el seu pare decidexen anar a nedar, però el camí resulta més complicat del què pensaven.

2

La Balena

Autor/a: Benji Davies
 Il·lustrador/a: Benji Davies
 Andana, 2014

En Noè viu amb el seu pare pescador i sis gats. Un dia troba quelcom ancorat a la sorra de la platja.

2

La Balena a l'hivern

Autor/a: Benji Davies
 Il·lustrador/a: Benji Davies
 Andana, 2016

Noves aventures d'en Noè, que es retrobarà amb la seva amiga la balena just quan més ho necessiti.

2

L'ocell de l'àvia

Autor/a: Benji Davies
 Il·lustrador/a: Benji Davies
 Andana, 2018

En Noè torna amb noves aventures al mar, aquesta vegada acompanyat de la seva àvia.

2

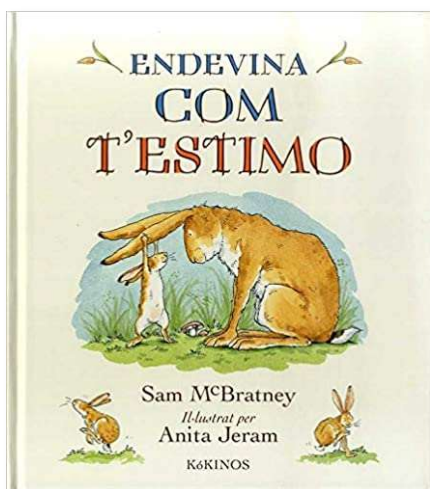

Hijito Pollito

Autor/a: Marta Zafrilla
 Il·lustrador/a: Nora Hill
 Cuento de Luz, 2012

Una gateta que no pot tenir gatets adopta un ou.

2 5

Endevina com t'estimo

Autor/a: Sam McBratney
 Il·lustrador/a: Anita Jeram
 Kókinos, 2002

Tal com explica aquest àlbum clàssic, l'amor és incommensurable.

2

Cloe quiere ser mamá

Autor/a: Rosa Maestro
 Il·lustrador/a: Bárbara Guillén
 Chocolate, 2012

Hi ha moltes maneres diferents de ser mare: l'Alba arriba al món per fecundació artificial, mentre que la Nabila és adoptada.

2 5

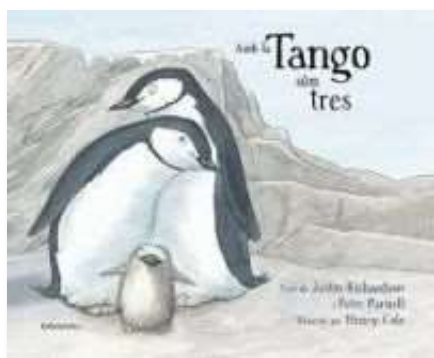

Tinc una mare i prou

Autor/a: Francesca Pardi
 Il·lustrador/a: Ursula Bucher
 Picarona, 2016

La Camila viu amb la seva mare i el seu gos, però un dia a l'escola la mestra li demana que dibuixi el pare que li agradaria tenir.

2

Amb la Tango són tres

Autor/a: Justin Richardson i Peter Parnell
 Il·lustrador/a: Henry Cole
 Kalandraka, 2016

En Roi i en Silo són dos pingüins mascle que adopten un ou desamparat al Zoo de Nova York. Basat en fets reals.

3 5

¿Por qué tengo dos papás?

Autor/a: Cristina Castro Martín
 Il·lustrador/a: Cristina Castro Martín
 Chiado Editorial, 2016

En David té dos pares. Amb la seva mestra descobrirà que el factor comú de totes les famílies és l'amor.

3

Mames meves

Autor/a: Vanessa Soodeen
 Il·lustrador/a: Vanessa Soodeen
 Mairi, 2004

La Maria té 4 anys i en aquest conte ens explica què li agrada fer en el seu dia a dia.

3

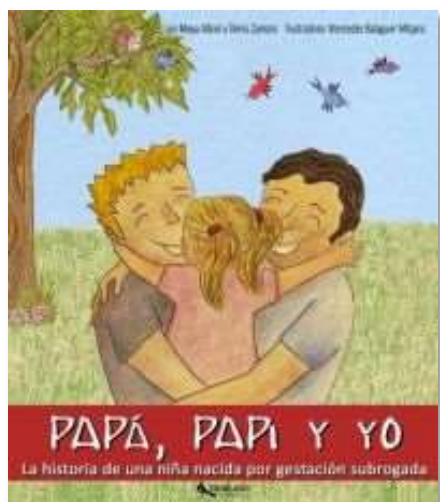
El lapicero mágico

Autor/a: Luis Amavisca
 Il·lustrador/a: Alicia Gómez Camus
 Egales, 2012

La Margarita i els seus dos amics bessons troben un gatet plorant sol en un jardí.

Escrit en castellà i anglès alhora.

3

Papá, Papi y yo

Autor/a: Luis Moya Albiol, Denis Zamaro
 Il·lustrador/a: Mercedes Balaguer Mitjans
 Bostezo, 2015

Ornella és una nena que té dos pares i va néixer per gestació subrogada.

3

La nena amb dos pares

Autor/a: Mel Elliott
 Il·lustrador/a: Mel Elliott
 Baula, 2019

Una nena nova arriba a l'escola. La Berta i la Matilda comparteixen moltes coses però els seus pares són diferents.

3

Tinc dues mares

Autor/a: Antonia Cardona i Natalia Ferrús
 Il·lustrador/a: Alba Bla
 Edicions 96, 2019

Un conte més de la col·lecció “Contes familiars”, aquesta vegada per tractar l’homoparentalitat maternal.

3

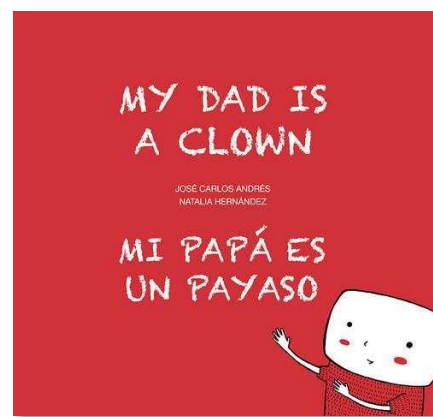

Tinc dos pares

Autor/a: Antonia Cardona i Natalia Ferrús
 Il·lustrador/a: Alba Bla
 Edicions 96, 2019

Un conte més de la col·lecció “Contes familiars”, aquesta vegada per tractar l’homoparentalitat paternal.

3

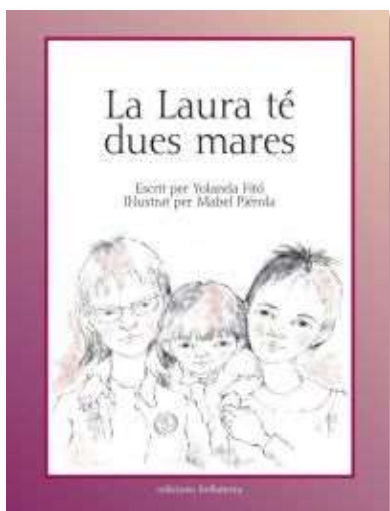

Mi papá es un payaso / My dad is a clown

Autor/a: José Carlos Andrés
 Il·lustrador/a: Natalia Hernández
 NubeOcho and Egales, 2016

El protagonista d’aquesta història, contada alhora en castellà i en anglès, té dos pares, un dels quals és un pallasso.

3

La Laura té dues mares

Autor/a: Yolanda fitó
 Il·lustrador/a: Mabel Piérola
 Bellaterra, 2015

Hi ha famílies de totes les formes. Aquest llibre mostra diferents maneres de viure en família.

3

L’Aitor té dues mares

Autor/a: Mª José Mendieta
 Il·lustrador/a: Mabel Piérola
 Bellaterra, 2006

Aquest conte explica com l’Aitor s’enfronta a l’assetjament que pateix a l’escola pel fet de tenir dues mares.

3

Las cosas que le gustan a Fran

Autor/a: Berta Piñán
 Il·lustrador/a: Antonia Santolaya Ruiz-Clavijo
 Hotel Papel, 2007

La parella de la nena que protagonitza aquesta història es diu Fran. En aquest conte la nena explica totes les coses que li agraden a la Fran.

3

Quin embolic de família!

Autor/a: Pascale Francotte
Il·lustrador/a: Pascale Francotte
La Galera, 2008

Aquest conte explica, des de la mirada d'un nen, com la seva família es reformula després de la separació dels seus pares.

4

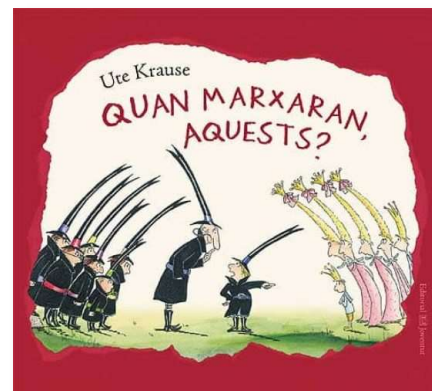

Mamo

Autor/a: Alejandra Castelló, Babeth Ripoll
Il·lustrador/a: Marisa Morea
Estrella Polar, 2020

La nova madrastra d'en Kai no s'assembla gens a les madrastras dels contes. La seva és una Ma-mo (de madrastra-molona).

4

Quan marxaran, aquests?

Autor/a: Ute Krause
Il·lustrador/a: Ute Krause
Joventut, 2011

Conte que tracta amb humor la reconstitució familiar

4

Germanastra

Autor/a: Canizales
Il·lustrador/a: Canizales
El Cep i la Nansa Edicions, 2018

Divertit conte que trenca amb els estereotips de germanastres i princeses de palau.

4

Canviem de casa

Autor/a: Marta Altés
Il·lustrador/a: Marta Altés
Blackie Books, 2014

El protagonista d'aquesta història s'ha d'enfrontar a canvis i una nova situació que no coneix.

4 7

La novia de mi papá también me quiere

Autor/a: Núria González García
Il·lustrador/a: Carles Alberdi
Fortiori, 2009

La Rania és una nena que de vegades viu amb la seva mare i de vegades amb el seu pare i la seva nòvia, amb qui fa un munt de coses.

4

Tinc dues famílies

Autor/a: Antònia Cantona
 Il·lustrador/a: Natalia Ferrús
 Edicions 96, 2019

Conte de la col·lecció "Contes familiars" que aquesta vegada tracta les famílies reconstituïdes.

4

La Clara té una gran família

Autor/a: Roser Rius Camps
 Il·lustrador/a: Roser Rius Camps
 Cruïlla, 2005

La Clara ha de dibuixar la seva família però no hi cap sencera en un sol full.

4

Sant Jordi, la princesa i el drac

Autor/a: Berta Rubio
 Il·lustrador/a: Berta Rubio
 El Poblet Edicions, 2016

La llegenda de Sant Jordi adaptada als nous temps: amb princeses desenfadades, dracs jubilats i famílies enllaçades.

4

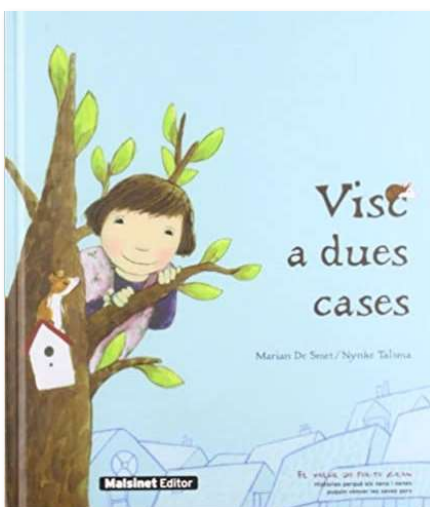

Sis anys, sis casetes

Autor/a: Josep Gregori
 Il·lustrador/a: Fran Parreño
 Bromera, 2019

Cada any pel seu aniversari, la protagonista d'aquest conte rep una caseta retallable per a la seva col·lecció, però aquest any els pares s'han separat.

2 4

Visc a dues cases

Autor/a: Marian De Smet
 Il·lustrador/a: Nynke Talsma
 Robinbook, 2008

Què passa quan els pares se separen? La protagonista d'aquesta història de cop passa a tenir dues cases.

2 4

En tinc 3 de 5

Autor/a: Susana Peix
 Il·lustrador/a: Roger Zanni
 Tramuntana, 2019

El títol d'aquest àlbum fa referència al què contesta la seva protagonista quan li preguntes quants germans té.

4

Una mare per a l'Owen

Autor/a: Marion Dane Bauer
Il·lustrador/a: John Butler Serres, 2007

Després d'un tsunami, el petit hipopòtam Owen perd tot allò que s'estimava. Una tortuga li farà de mare.

2 5

El viatge del cordó de plata

Autor/a: Loretta Zaira Cornejo
Il·lustrador/a: María Jesús Santos Sentir, 2018

Conte per explicar als més petits la seva pròpia adopció o acolliment i ajudar-los a entendre els seus sentiments.

5 6

¡Se busca casa!

Autor/a: Wieland Freund
Il·lustrador/a: Tine Schulz Takatuka, 2018

Un petit drac farà tot el possible per marxar del centre d'acollida amb una nova família, tot i que sembla que ho té més complicat que d'altres mascotes.

5 6

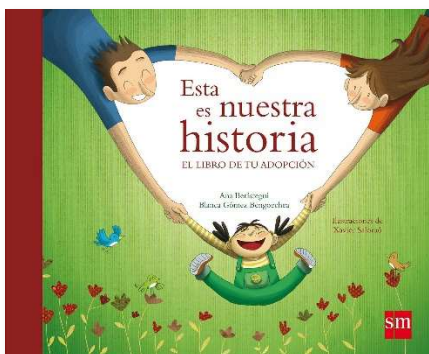

La mejor familia del mundo

Autor/a: Susana López Rubio
Il·lustrador/a: Ulises Wensell SM, 2008

La carlota imagina com deuen ser els nous pares que la vindran a buscar a l'orfenat.

5

Esta es nuestra historia: historia de tu adopción

Autor/a: Ana Bérastegui i Blanca Gómez Bengoechea
Il·lustrador/a: Xavier Salomó SM, 2008

Llibre per completar amb fotografies, notes, anotacions... per explicar als més petits la seva pròpia adopció.

5

La pequeña hija del Ganges

Autor/a: Asha Miró
Il·lustrador/a: Patricia Geis Alba, 2014

Adaptació en cartró per als més petits del llibre autobiogràfic *La filla del Ganges*. Narra la història d'una nena orfe que viu a l'Índia esperant trobar algun dia una família que l'estimi.

5

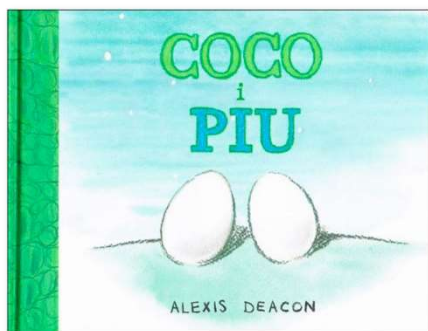

Busco una mare

Autor/a: Gemma Lienas
 Il·lustrador/a: Rebeca Luciani
 La Galera : Fundació Intervida, 2005

Narra la història d'una família que sent la veu d'una nena boliviana i de com van a recollir-la per adoptar-la.

5 6

Coco i Piu

Autor/a: Alexis Deacon
 Il·lustrador/a: Alexis Deacon
 Ekaré, 2012

De dos ous iguals, n'acaben sortint dos germans molt diferents. Àlbum que parla del vincle entre germans.

5

Esperant en Timoun

Autor/a: Geneviève Casterman
 Il·lustrador/a: Geneviève Casterman
 Flamboyant, 2011

Adoptar un fill pot ser un procés molt llarg, però les coses bones es fan esperar.

2 5

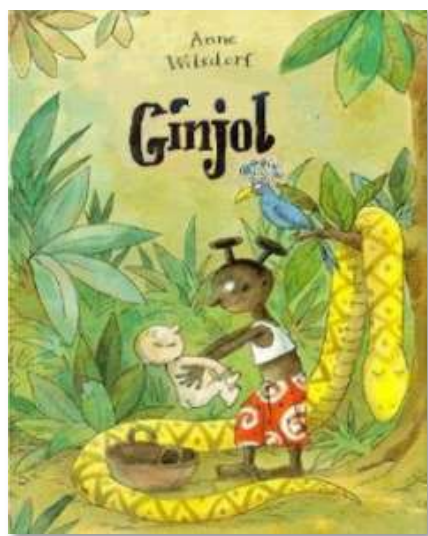

T'estimo amb bogeria

Autor/a: Rose Lewis
 Il·lustrador/a: Jane Dyer
 Serres, 2003

En aquest conte es narra la història del viatge d'una mare a la Xina per adoptar una nena.

2 5

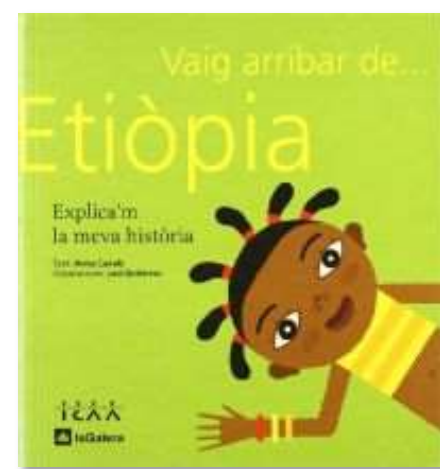

Gínjol

Autor/a: Anne Wilsdorf
 Il·lustrador/a: Anne Wilsdorf
 Destino, 2000

La Fararina troba un nadó que necessita la seva ajuda. Ella el salvarà i li farà un regal molt especial a la seva mare.

5

Etiòpia

Autor/a: Anna Canals
 Il·lustrador/a: Luci Gutiérrez
 La Galera, 2005

De la col·lecció "Vaig arribar de..." per explicar la història de la seva adopció als més petits. Hi ha d'altres títols com ara Rússia, Colòmbia, Nepal, La Xina, Ucraïna...

5

Una familia per a la Marina

Autor/a: Jo Clegg
Il·lustrador/a: Lalalimola
Blume, 2017

La Marina és una gavina que serà acollida per una original família de la ciutat.

5 6

Gusín

Autor/a: Verónica Pérez Gutiérrez
Il·lustrador/a: Mónica Asenjo
Cuentos para Haizea, 2013

Gusín, el cuc protagonista d'aquest conte, ajudarà els més petits en situació d'acolliment familiar a entendre la seva pròpia experiència.

6

Monstruos, canguros...

Autor/a: Verónica Pérez Gutiérrez
Il·lustrador/a: Nerea Bermúdez
Cuentos para Haizea, 2014

Conte per tractar els dubtes i les pors dels nens a qui els han explicat que aniran a viure amb una família d'acollida.

6

Una casa per a en Tom

Autor/a: Leo Timmers
Il·lustrador/a: Leo Timmers
Ànimallibres, 2018

En Tom es un gat casolà que un dia es perd en sortir al carrer, però per sort allí troba algú que l'acull.

5 6

El parque de las visitas

Autor/a: Verónica Pérez Gutiérrez
Il·lustrador/a: Eider Baile
Cuentos para Haizea, 2014

Conte per tractar amb els infants acollits el tema de les visites amb la família biològica.

6

Mamá!!!

Autor/a: Verónica Pérez Gutiérrez
Il·lustrador/a: Leire Feito
Cuentos para Haizea, 2013

Conte per explicar als nens i nenes en acolliment que la seva nova família sempre serà allà.

6

Puli
 Autor/a: Verónica Pérez Gutiérrez
 Il·lustrador/a: Edurne i Eider Salaberria
 Cuentos para Haizea, 2013

Conte per explicar als nens i nenes en acolliment familiar per què no poden estar amb els seus pares.

6

Mi diario: "Mi hermana de corazón"
 Autor/a: Verónica Pérez Gutiérrez
 Il·lustrador/a: Noa y Haizea
 Cuentos para Haizea, 2013

Conte sobre com viu l'acolliment el germà d'acollida.

6

Cuentos para familias de corazón
 Autor/a: Alicia Barbero Domeño
 Il·lustrador/a: Teresa Blasco
 Grupo 5, 2013

Recull de contes destinats especialment a infants adoptats o en acolliment familiar.

5 6

Milu
 Autor/a: Manuel Rivas
 Il·lustrador/a: Aitana Carrasco
 Kalandraka, 2010

Aquest conte narra la història de la Milu, una nena amb una situació familiar complicada.

6

Soc la Conifanta
 Autor/a: Luis Amavisca
 Il·lustrador/a: Mónica Carretero
 Flamboyant, 2017

Quan la Conifanta s'adona que no és una girafa com la seva mare ni els seus germans, emprèn una aventura per descobrir els seus orígens.

5 6

La guineueta perdida
 Autor/a: Irina Korschunow
 Il·lustrador/a: Reinhard Michl
 Salamandra, 2013

Una petita guineu perduda enmig del bosc acabarà trobant una mare que en tingui cura i que l'estimi.

2 5 6

La nau d'en Guim

Autor/a: David Granados Niubó
 Il·lustrador/a: David Granados Niubó
 Takatuka, 2012

En Guim és un nen que vol ser astronauta que viu amb la seva àvia.

2 7

Tots sou els meus preferits

Autor/a: Sam McBratney
 Il·lustrador/a: Anita Jeram
 Kókinos, 2017

Una família nombrosa d'óssos, en què els petits pregunten als pares quin d'ells és el seu preferit.

7

La carta

Autor/a: Roser Rimbau
 Il·lustrador/a: Rocío Araya
 Takatuka, 2018

El vent porta a en Moussa un full de paper amb el que li enviarà una carta al seu pare, que viu a l'estranger.

7

Bibliografia

- Altés, M. (2014). *Canviem de casa*. Barcelona: Blackie Books.
- Amavisca, L., Carretero, M. (2017). *Sóc la Conifanta*. Barcelona: Flamboyant.
- Amavisca, L., Gómez Camús, A. (2012). *El lapicero mágico*. Madrid: Egales.
- Andrés, J.C., Hernández, N. (2016). *Mi papá es un payaso. My dad is a clown*. Madrid: NubeOcho y Egales.
- Ángel Ardiaca, C., Santos Heredero, M.J. (2020). *El mundo y sus familias*. Barcelona: Marcombo.
- Barbero Domeño, A., Blasco, T. (2013). *Cuentos para familias de corazón*. Madrid: Grupo 5.
- Bauer, M.D., Butler, J. (2007). *Una mare per a l'Owen*. Barcelona: Serres.
- Berasategui, A., Gómez Bengoechea, B. (2008). *Esta es nuestra historia: historia de tu adopción*. Madrid: SM.
- Blanco, C., Löwy, D. (2017). *¡Mi familia es de otro mundo!* Madrid: Urano.
- Brooks, F. (2018). *El abecé de las familias*. Londres: Usborne.
- Boutignon, B. (2015). *Cada familia, a su aire*. Madrid: Hotel Papel.
- Calí, D., Cantone, A.L. (2005). *Un papa a mida*. Barcelona: Baula.
- Canizales (2018). *Germanasta*. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa.
- Castro Martín, C. (2016). *¿Por qué tengo dos papás?* Madrid: Chiado Editorial.
- Canyet, G., Bellvehi, B., Girón, M. (2011). *Familiium XXI*. Figueres: D'Aquari.
- Capdevila, R. (2014). *La gran família de l'Ona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- Cardona, A., Ferrús, N., Bla, A. (2019). *Tinc dos pares*. València: Edicions 96.
- Cardona, A., Ferrús, N., Bla, A. (2019). *Tinc dues mares*. València: Edicions 96.
- Cardona, A., Ferrús, N., Bla, A. (2019). *Tinc dues famílies*. València: Edicions 96.
- Cardona, A., Ferrús, N., Bla, A. (2019). *Tinc una mare*. València: Edicions 96.
- Castelló, A., Ripoll, B. (2020). *Mamo*. Barcelona: Estrella Polar.
- Casterman, G. (2011). *Esperant en Timoun*. Barcelona: Flamboyant.
- Cerdà, M. (2014). *Familiari*. Barcelona: Comanegra.
- Clegg, J., Lalalimola (2017). *Una família per a la Marina*. Barcelona: Blume.
- Colomer, T. (2014, gener 16). La entrevista de pensando en la LJ [Entrada blog]. Wordpress. Recuperat 26 de març de 2021, de <https://pensandolalij.wordpress.com/2014/01/06/los-buenos-libros-hacen-saber-como-son-los-humanos-y-no-como-deberian-ser/>
- Conejo, L.Z., Santos, M.J. (2018). *El viatge del cordó de plata*. Barcelona: Sentir.
- Davies, B. (2014). *La Balena*. Algemesí: Andana.
- Davies, B. (2016). *La Balena a l'hivern*. Algemesí: Andana.
- Davies, B. (2018). *L'ocell de làvia*. Algemesí: Andana.
- Deacon, A. (2012). *Coco i Piu*. Barcelona: Ekaré.
- De Dios, O. (2016). *En família*. Madrid: Silonia.
- De Smet, M., Talsma, N. (2008). *Visc a dues cases*. Barcelona: Robinook.
- Elliott, M. (2019). *La nena amb dos pares*. Barcelona: Baula.
- Fernández Méndez, F., Miyashiro, L. (2019). *Famílies felices*. Barcelona: Bellaterra.
- Fernández Selva, N., Losantos, C. (2018). *La meva família*. Barcelona: Estrella Polar.
- Fitó, Y., Piérola, M. (2015). *La Laura té dues mares*. Barcelona: Bellaterra.
- Fort, G. (2018). *La meva família*. Barcelona: El Cep i la Nansa.
- Francotte, P. (2008). *Quin embolic de família!* Barcelona: La Galera.
- Freund, W., Schulz, T. (2018). *¿Se busca casa?* Barcelona: Takatuka.
- Gasol, A., Blanch, T., Cabassa, M. (2012). *Hi havia una vegada la família*. Barcelona: Edebé.
- Göbel, D., Knorr, P. (2016). *Nuestra casa*. Santa Marta de Tromes: Lóquez.
- Gómez Mata, M., Nazareth, C. (2015). *Un món de famílies*. Barcelona: Comanegra.
- González García, N., Alberdi, C. (2009). La novia de papá también me quiere. Bilbao: Fortiori.
- Granados Niubó, D. (2012). *La nau d'en Guim*. Barcelona: Takatuka.

- Gregori, J., Parreño, F. (2019). *Sis anys, sis casetes*. Alzira: Bromera.
- Hernández, M., Gómez. (2019). *En Frederic i les seves famílies*. Madrid: NubeOcho.
- Hernández Ávila, M. (2019). *Mi familia y algunas otras*. Barcelona: Astronave.
- Hoffman, H., Asquith, R. (2010). *El gran llibre de les famílies*. Barcelona: Intermón Oxfam.
- Hoffman, H., Asquith, R. (2014). *Benvingut a la família*. Barcelona: Joventut.
- Korschunow, I., Michl, R. (2013). *La guineueta perduda*. Barcelona: Salamandra.
- Krause, U. (2011). *Quan marxaran, aquests?* Barcelona: Juventut.
- Lewis, R., Dyer, J. (2003). *T'estimo amb bogeria*. Barcelona: Serres.
- Lienas, G., Luciani, R. (2005). *Busco una mare*. Barcelona: La Galera.
- López Rubio, S., Wensell, U. (2008). *La major familia del mundo*. Boadilla del Monte: SM.
- Maxeiner, A., Kuhl, A. (2011). *En família. sobre el fill de la nova xicota, del germà de l'exdona, del pare i altres parents*. Barcelona: Takatuka.
- Maestro, R., Guillén, B. (2012). *Cloe quiere ser mamá*. N.d.: Chocolate.
- McBratney, S., Jeram, A. (2002). *Endevina com t'estimo*. Madrid: Kókinos.
- McBratney, S., Jeram, A. (2017). *Tots sou els meus preferits*. Madrid: Kókinos.
- Mendieta, M.J., Piérola, M. (2006). *L'Aitor té dues mares*. Barcelona: Bellaterra.
- Miró, A., Geis, P. (2014). *La petita filla del Ganges*. Barcelona: Alba.
- Moya Albiol, L., Zamaro, D. (2015). *Papá, Papi y yo*. Valencia: Bostezo.
- Oh! Mami Blue, Mayor, M. (2018). *Famílias*. Madrid: Somos Libros.
- Ormerod, J., Joyner, A. (2014). *El canvi*. Barcelona: Ekaré.
- Pardi, F., Bucher, U. (2016). *Tinc una mare i prou*. Barcelona: Picarona.
- Parets Luque, C. (2018). *Un grapat de botons*. USA: Createspace.
- Peix, S., Zanni, R. (2019). *En tinc 3 de 5*. Sant Feliu de Guíxols (Girona): Tramuntana.
- Pérez Gutiérrez, V. (2013). *Mamá!!* San Sebastián: Cuentos para Haizea.
- Pérez Gutiérrez, V., Asenjo, M. (2013). *Gusín*. San Sebastián: Cuentos para Haizea.
- Pérez Gutiérrez, V., Edurne i Eider (2013). *Pulin*. San Sebastián: Cuentos para Haizea.
- Pérez Gutiérrez, V., Noa i Haizea (2013). *Mi diario: "Mi hermana de corazón"*. San Sebastián: Cuentos para Haizea.
- Pérez Gutiérrez, V. (2014). *El parque de las visitas*. San Sebastián: Cuentos para Haizea.
- Pérez Gutiérrez, V., Bermúdez, N. (2014). *Monstruos, canguros...* San Sebastián: Cuentos para Haizea.
- Piñán, B., Santolaya, A. (2007). *Las cosas que le gustan a Fran*. Madrid: Hotel Papel.
- Raisson, G., Le Huche, M. (2009). *La meva super família*. Barcelona: Flamboyant.
- Rayo, A., Armiño, M. (2019). *La meva família és especial*. Barcelona: Edicions del Pirata.
- Richardson, J., Parnell, P. (2016). *Amb la Tango són tres*. Pontevedra: Kalandraka.
- Rimbau, R., Araya, R. (2018). *La carta*. Barcelona: Takatuka.
- Rius Camps, R. (2005). *La Clara té una gran família*. Barcelona: Cruilla.
- Rivas, M., Carrasco, A. (2010). *Milu*. Pontevedra: Kalandraka.
- Roca, E., Bonilla, R. (2019). *Una gran família*. Barcelona: Beascoa.
- Rubio, B. (2016). *Sant Jordi, la princesa i el drac*. Barcelona: El Poblet.
- Sandoval, C. (2005). El cuento infantil: una experiencia de lenguaje integral. *Revista ieRed: Revista Electrónica de la Red de Investigación Educativa*. 1(2) Recuperat de <http://revista.iered.org/>. ISSN 1794-8061
- Sooden, V. (2004). *Mames meves*. Barcelona: Mairi.
- Taylor, S., Hughes, E. (2016). *Óssos*. Barcelona: Libros del Zorro Rojo.
- Timmers, L. (2018). *Una casa per a en Tom*. Barcelona: Animallibres.
- Vivim del cuentu, Vitó, A. (2013). *La caputxeta forçada*. Barcelona: Baula.
- Wilsdorf, A. (2000). *Girjol*. Barcelona: Destino.
- Zafrilla, M., Hilb, N. (2012). *Hijito Pollito*. Madrid: Cuento de Luz.

